

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 189 (12279)

1983 чылдың август 16, вторник

1925 чылда үндүрүлгөсү

Өртү 3 коп

ИИНАНГЫ УЖУДУУШКУНДА

УЖУДУУШКУН БАШКА-
РАП ТӨП. (СЭТА). 1983 чыл-
дын август 14-те Москва-
дагы 18 шак 4 минута
турла, кады ужудуушкуну
программанын доозулганы
ниң соонда, орбитаның «Са-
лют-7»-«Союз Т-9» компе-
лексинин «Космос-1443» ко-
рабланы башкаландырган. Ко-
рабланы адырлышкынын
болгаш ырас чоруура комо-
дантилар Владимир Ляхов
биле Александр Александров
контролдаан.

«Космос-1443» кораблы
«Салют-7» станция-биле 1983
чылдың март 10-да тулуту-
ган. Кады ужудуушкуну
үзүндө келер үеде космос
аппараттарының иштиги сис-
темаларын, агрегаттарын
болгаш конструкцияларын
механиктерин хыналдаларын
кылган, улуг хемээлди ком-
плексини башкарынын
аргалаары ажилдап кылган.
«Космос-1443»-түн шимчеди-
чи херекселенин дуза-биле
башкарылганын комплексти
шимчээшкенин траектория-
ны таарыштырынын чалгыс
эвес удаа кылган. «Космос-
1443» кораблы-биле «Салют-7»
станцияны ажилдары хан-
дырынга болгаш эртем ши-
нчилерин база дуржулгала-
ры кылгырынга чугула херек
үш тонна хире азы-бүрү
чүмстерин орбитага чедирген.
Космонавтар Владимир
Ляхов биле Александр Алек-

сандровтун ужудуушкуну
чедип неделялар доозулган.
Ажилдын программасында
масс-спектрометрлик «Астра-1»
дээр аппаратураны ажилла-
шкан, станция чогуунда до-
ландыр турар атмосферанын
параметрлерин шимчээшкээр,
эксперимент кылалда болгаш
медицина шимчилдерге, вело-
эргометрге болгаш майнаар
орукчулукка күш-культура
мережелерин кылгыр көр-
дүргөн.

Телеметрия медианын түн-
нелдери-биле алырга, башка-
рылгалык «Салют-7»-«Союз
Т-9» комплекстин болгаш
«Космос-1443» кораблы-
нында системалары чогууча-
лыг ажилдап турар.

МАЛ ЧЕМИ БЕЛЕТКЭЭРИНИҢ ШАЛЫПЧЫ АЙЫ ЧОРУП ТУР

«Шын» солун КУШ.
АЖЫЛЧЫ АЛДАР ТУ-
ГУН «Тес-Хем» совхоз-
тун Седил-оол Седен-
оолга уурткан механиз-
мизаастаттын чедир-
каадып көдүргөн.

Ук эвено шалыпчы ай-
ның ийгини он хонунда 140
тонна ситенин белеткээр
планын 276 тоннага күс-
сеткен, районда механиз-
таан эвенолар аразында
чарышка тилекчи болган.

Мал чеми белеткээр-
ниң шалыпчы айның мурак-
чаларына депкеңерген.

УЛАМ

ШАПКЫНЧЫДЫП

Республикада бо чылын
агаар-бойдустан байдалың
чак-чарлыг, таарымча чок
болганы-биле инитиниң ма-
лынга четчир санын, эки шы-
нарлыг мал чеминиң белет-
кээр кайгызын шалып-
чы, шудуру ажилды иреп
турар. Чый жеке-даа бүрге,
чаашикылы болза, аяк хун-
нер, шактар бар. Ынчангаш ол
кыска, таарымчалыг үени
ажытыг, чеп ажыглаар де-
рек.

Сүт-Хал районун совхозта-
рында чайгаар үнген ситен-
ер белеткээр ажилдар түлү-
төгөн. Республикада мал че-
ми белеткээриниң шалып-
чы айына киргизиле. «Ала-
Мадар» Октябрь 30 чылда
совхозтар багай эвес көрүзү-
лериң чедип алган. Бо совхоз-
тарын ууртукчулары ситен
белеткеленине чогуур кичээ-
гейни уландырып, чон орту-
зунга масса-политиктиң ажил-
дарын бедек дениелге орго-
нозаастаан.

Бо талзы-биле ажилдар
«Сүт-Хал» совхозта сула ор-
ганизастаттыган. Шалыпчы ай-
ның баштайгы 10 хонуктары-
ның түнелдерин долузу-биле
үндүрбэн. Дирекция, партком,
профсоюз комитети база
спецнальстер мал чеми белет-
кээр ажилдарже кошкык кич-
ээлгей салып турары ажил-
дарын түнелдерин илден.
Сөөгү медээ буугаар алырга,
совхоз нийтизи-биле 870-е
тонна ситен белеткеп алган.
Оон иштинден Кара-Чыраа
салбыры 190 тонна, Ишкын
180-ни, Кызыл-Тайга—125
тоннага белеткэн. Бо дээр-
ге эртен чылдың бо үзүнге
депкеңер, оранчок куду көр-
гүзүлгөдөр.

Совхозтун девискээринде ситен
бо чылын багай эвес үн-
гей, планын ооналдаларын
күсөдириниң бүтү-ле аргала-
ры бар. Ынчангаш мал че-
ми белеткээр кампанияны
улам шапкынчыдып, ситенге
чаа-чаа эвеноларын органи-
заастап киирер херек.

Бо хүнерде Сергей Ак-Та-
раа уурткан комсомолчу-
аияктарың база чайгы дыш-
танылда студенттериниң си-
генчи бригадалары хол ка-
дыры-биле кезип турар.
Оларым үлгерин ескелерге
непередери пугула.

О. ЧАН-ООЛ.

КОЛ СОРУЛГА — АЖЫР КҮҮСЕДИРИ

Көдээ ажил-агынын чугу-
ла кампанияны — мал чеминиң
белеткелени кидип туруп чоруп
турар бо үеде «Тес-Хем» сов-
хозтун контростанга ажил-
ны эртен эрте-ле хайыккан.
Ол-бо участоктарже хуваалда
алган машина-тракторларын
даажы суур долган. Балу-
бөлүк кижилер ажилдар чер-
леринче даштын дажок
шуушкан. Совхозтун кол агро-
ному, директорун хулаагезин
күсөдип турар С. Я. Мөнгө-
биле чугазыс үр болзаан.
Мал чеми белеткеп турар
бригадаларың бирээзинге
баары-биле «эвентиде» тест-
ниппен» кол агроном совхоз
сиген планын 32,5 хуу күс-
сеткен деп кандыг-даа сазын
көрбөй чугаалады. Ону көр-
гүзүп самбырың база бадит-
кан. 6845 тонна ситенин
2300 тоннага күсөткенинги
мында улгаттыр бижи, аскап.

Бо ажилда механизастаттын-
ган беш эвено, хойжуларын 4
бригадазы, ийи ферма болгаш
суурун чурттакчылары хара
туттуган. Ол ышкын У. Шы-
наа салбырың ишчилери
база ситенге бүрү кирген.
Чүдө совхозта эвес, бүгү
Тес-Хем районда мураккы
коллективниң санынга кирип
турар Седил-оол Седен-оолдун
механизастаттыган эвеноу
совхоз төвүнде 40 ажим кн-
дометр черде. Аяаа чедери
берге эвес: ак хоулап кезек-
кезек диттарлыг черже хал-
дыл ораарга, хоуу ортузунда
сарааттар көстүп келер. Бис
кээп турувуста эвеноун чы-
дуркчулери ээлчеглиг маши-
наның чуурун дүжүрүп доос-

каш, ситен пресстезин черже
чорутулар, хой кезип аны-
ктар.
Звеноун төвү. Кызыл тук
аскан аялонтугаш. Ийи кат
парал кырында шуткал-
жас. Звеноун 11 кескити-
риний ууру чери ол. Ишти
арыг-силег. Дежурмалап
эрткан Герасим Чооду чай
аразында тракторунуң үтүмек
чүдүлериң септеп тур. Бо кол-
лективниң ситенчилериниң пэ-
зы-хар-даа, стаж-даа талзы-
биле эи улуу ол. Мал чемин
дүргөн болгаш шынарлыг ке-
серинче чүр херек дээрли аны-
ктарга Герасим Боровцев
айтып берип турар. Черде ыч-
каш ажилда оон кызыма ме-
дээжок. Эртен күш дадан
турары эки. Солун сеткүра
доктаамал кээп турар. Ынча-
ла-даа олр кио көрбөзирин,
ойнаар чуулар база чок. Звено-
унуң туулаанда аялонтугаш,
оон кырында кызыл тук аыл
каан, а доуу, плакат чок.

С. Седил-оолдун бо эвено-
унуң планы уугу—1200 то-
на ситен белеткээр. Бо хү-
нерде 600 ажим тонназын бе-
леткеп алган. Сигенини шы-
нар база багай эвес—шут-
ту II класстын. Сигенини бе-
лүд, пресстеп турар үеде ая-
ка хумагалыг, черге тууду-
мда кайгыла турар. Ындыг
чорукка дагдылгыч Герасим
Боровцев чачыктырган.
Коллективни ууртукчуу,
коммунист Седил-оол Седен-
оол ситен кескен хоууун эр-
гий көргөш, тавар чуугаалар
ор.

— Бо чылын мал чеминиң
үнгени экидир. Мындыг чаа-
гай ситени ажаап албас, мал-
га четчир санын чеп белет-
кеп шылаас, планын күсөт-
кес болза, ылым кичип,
коллективни үтүе дөмбөлөр
боор. Оон аялгаш шалыпчы
ай база тараттыган. Планы-
нысты сентябрь эгезинде күс-
сеп деп соруга алган улус
бис, арга-куралдарымыз са-
нал көргөш, ону шалыпчы ай-
ның сөөгү хонуктарында күс-
септер дээш кызымып тур
бис. Ынчангаш аяк хүн бүрү-
зүн, таарымчалыг үе бүрүзү
чоп ажылап, богуң дүңгү-

зүндө хойлу белеткеп алыр
дээш ажилдап турар бис. Ын-
чангаш, дүжүт ажаалдамы
эгелүүке чедир малга чеп
белеткелени долу күш-биле чо-
рудар, план-даалганы ажыр
күсөдир—соругаыс бо.

Коллективниң чедириниң—
тус-тус кижилерин ажилы-
га хамарылганын көстүр
болгай. Звеноун эки ажил-
дап турарыңа трактористер-
ниң, сарааткычларын—ки-
жи бүрүзүн хууда күтү ки-
рер дээрли С. Седил-оол чу-
гаалып, хоомай ажылап,
былдымштал турар кижилер
чок диди. Ылангыя механиз-
торлар Далаа Далай-оол,
Дмитрий Дотур, сараат—
салыкчылары Союн-оол Седил-
оол, Родион Бола олар дык
кызымак ажилдап турарлар.

Мал чеминиң белеткелери-
ни аш-чеп-биле хандырып
турары эки. Солун сеткүра
доктаамал кээп турар. Ынча-
ла-даа олр кио көрбөзирин,
ойнаар чуулар база чок. Звено-
унуң туулаанда аялонтугаш,
оон кырында кызыл тук аыл
каан, а доуу, плакат чок.

Малга чеп белеткелериниң
кол соругаыс—планын
чедир болгаш ажыр күсөди-
ри. Ол дугайын эпти-ле чууга-
лаж бээр бис. Седил-оол
Седен-оол бердинген даалга-
ны коллектив чедириниң
күсөдир шалыпчы дээринге
бүзүрер оор. Ынча-ла-даа
агаар-бойдустан байдалың
чак-чарлыг, таарымча чок
болганы-биле инитиниң ма-
лынга четчир санын, эки шы-
нарлыг мал чеминиң белет-
кээр кайгызын шалып-
чы, шудуру ажилды иреп
турар. Чый жеке-даа бүрге,
чаашикылы болза, аяк хун-
нер, шактар бар. Ынчангаш ол
кыска, таарымчалыг үени
ажытыг, чеп ажыглаар де-
рек.

Сүт-Хал районун совхозта-
рында чайгаар үнген ситен-
ер белеткээр ажилдар түлү-
төгөн. Республикада мал че-
ми белеткээриниң шалып-
чы айына киргизиле. «Ала-
Мадар» Октябрь 30 чылда
совхозтар багай эвес көрүзү-
лериң чедип алган. Бо совхоз-
тарын ууртукчулары ситен
белеткеленине чогуур кичээ-
гейни уландырып, чон орту-
зунга масса-политиктиң ажил-
дарын бедек дениелге орго-
нозаастаан.

Бо талзы-биле ажилдар
«Сүт-Хал» совхозта сула ор-
ганизастаттыган. Шалыпчы ай-
ның баштайгы 10 хонуктары-
ның түнелдерин долузу-биле
үндүрбэн. Дирекция, партком,
профсоюз комитети база
спецнальстер мал чеми белет-
кээр ажилдарже кошкык кич-
ээлгей салып турары ажил-
дарын түнелдерин илден.
Сөөгү медээ буугаар алырга,
совхоз нийтизи-биле 870-е
тонна ситен белеткеп алган.
Оон иштинден Кара-Чыраа
салбыры 190 тонна, Ишкын
180-ни, Кызыл-Тайга—125
тоннага белеткэн. Бо дээр-
ге эртен чылдың бо үзүнге
депкеңер, оранчок куду көр-
гүзүлгөдөр.

Совхозтун девискээринде ситен
бо чылын багай эвес үн-
гей, планын ооналдаларын
күсөдириниң бүтү-ле аргала-
ры бар. Ынчангаш мал че-
ми белеткээр кампанияны
улам шапкынчыдып, ситенге
чаа-чаа эвеноларын органи-
заастап киирер херек.

Бо хүнерде Сергей Ак-Та-
раа уурткан комсомолчу-
аияктарың база чайгы дыш-
танылда студенттериниң си-
генчи бригадалары хол ка-
дыры-биле кезип турар.
Оларым үлгерин ескелерге
непередери пугула.

О. ЧАН-ООЛ.

ЧАРЫШТЫҢ ТИИЛЕКЧИЛЕРИ

Мал чеми белеткээриниң ша-
лыпчы айының ийгини он хо-
нууда социалисттик чарыштың
түнелин үндүргөн. Район
нийтиси-биле 19400 тонна мал
чеми белеткээр планын 5168
тонна чедирген азы нийти
планын 27,6 хууу күсөт-
тиген. Шалыпчы айның бир-
ги он хонунга депкеңер
ийгини он хонукта ситен ке-
лип белеткээриниң темпиза 86
хуу улгаткан.

Районун ажил-агылары-
ның аразында социалисттик
чарышка «Тес-Хем» совхоз бир-
ги черин ээлээн, СЭКП рай-
комунуң, райкукумуңуң иш-
чилер «Кызыл тууң алган. Сов-
хоз 6845 тоннага белеткээр
планын 2300 тоннага, азы
планын 32,5 хуууу күсөт-
тиген. Ол совхозта ажил-
дык темпиза ийгини он хонук-
та көдүргөн. Шалыпчы ай-
ның ийгини он хонунда сов-
хоз 1400 тонна ситенин, белет-
кээр турган, херек кырында
1404 тоннага кылган. Ол
дээрже, совхозтун ситенчилери
—ийгини он хонукта баштайгы
он хонуктазын 70 хуу
хонук кылганы-дыр.

Районда механизастаттынган
эвенолар аразында чарышка
«Тес-Хем» совхозтун Седил-
оол Седен-оолга уурткан ме-
ханизастаттынган эвено тил-
кеки болуп, партия райкомунуң,
райкукумуңуң ишчилер
вымпелни, 50 рубльдык акша
шадналын алган. Ол эвено
нийтизи-биле 1200 тонна пла-
нын турган, оон 638 тонна
сигенин белеткэн, ол дээр-
ге планын 57,8 хуууу-дур.

Бригадалар, фермалар ара-
зында социалисттик чарышка
«Чоудураа» совхозтун бола
мал фермазын Довт Бугалайга
уурткан ситенин
бригадазы бирги черин алган.
Тилекчи бригадала СЭКП
райкомунуң, райкукумуңуң
үндүлел бижи болгаш акша
шадналын тывыскап.

Бригада 250 тонна мал чеми
белеткээр планында ам бо
хүнерге чедир 107 тоннага
бүрүн кезип белеткэн, азы
планын 42,8 хуууу күсөтти-
ген. Ийгини он хонукта Довт
Бугалайның бригадазы 50
тонна планын турган, херек
кырында 74 тонна ситенин бе-
леткэн, сарааттаан азы пла-
нын 198 хуу күсөткен.

В. ДАНДАР,
партия Тес-Хем райкомунуң
кидиз эргелескизи.

С О В Е Т КИЖИЛЕРНИҢ ҮНҮ

Боо-чепсекти улам өдере
бүдүрер чорукту болдурбас,
адролуң халаптың кыжынын
чайладыр деп быжыг тура-со-
руун совет кижилер адролуң
чепсекти хөрүрү дээш хөдө-
лишкениң неделязын
үзүндө чырыкчаландыр көр-
гүскен. Тайбының Бүгү-делегей
Чөвүлелиниң шийитпиринге
дүштүр ону бистид чүртүвөс-
ка август 6-13-те эрттирген.

Хөй-ниитини Москвага, Ле-
нинградга, «Визитер» рес-
публикаларын найысмаалда-
рылга, өске-даа хоорайларга
эрттирилгени дайыга уур
митингилеринге болгаш хура-
даларың оларын кижикчилери
иммеризация, хамык-
чы мурунда АНШ-тын импе-
риализмниң дайызырак по-
литиказын килегин бүрү
шаккан.

Тайбын камгалааның Бе-
лорус комитетиниң президи-
умун хурады Минскийн ав-
томобиль адролуңа болган.
«Дайыны болдурбас» деп
ийтириңиң сөзү оң ажил-
чылар меделеген. Боо-чеп-
секти айымадыг өү-биле өд-
дере бүдүрүп турарың болдур-
бас талыда, бүтү-ле болдур-
аргалыг чүдүлериң кызыл дөң
кыйгырылгыч чаганы БНО-
нуң адрезинге ол хурадалың
кижикчилери хулап алган.

Дайыны уур массалыг
хемчеглер Дениска болган.
(СЭТА).

ХҮЛЭЭНГЕНИНДЕН ХӨЙ

«Тилекте» совхозтун сүт-
бараа фермазын коллек-
тивни «Күш-ажылы» совна-
листтик сагыла-чуруун бы-
жыглаар талзы-биле ажил-
ды хуштелдер дугайында
СЭКП ТК-нын, СССР-ниң
Министрлер Чөвүлелиниң бол-
гаш ВЦИСП-тин доктаалын
сонугура-биле таныжып ту-
рарлар. Ажил шагы узер,
агаар-дарыга хандыкшыларга,
чагалаарга коллектив бү-
рүзүңге эитеш чок байдалды
тургузары чугула дээрзин ук
доктаалда айтканын олар
чуудугурун турар.

Сүт-бараа фермазын чар-
тык чылдың ажилдарың бе-
даг эвес көрүзүлгөдөр не-
пелдеп алган. Иштээш-биле фе-
рмада 483 сазар инекти 17 сазы-
ны саап турар. Чайгы үеде
ферма ийи кезек черге чай-
лаар. №1 сүт-бараа ферма-
зы төптө, мыда 322 инекти 11
сазны, №2 ферма Кара-Чы-
раада, мыда 6 сазны 161
баш инекти саап турар.

Чартык чылда сүт сазар
планын совхоз 112 хуу, азы

520 тонна орунуга 584 тонна
сүтү саткан. Тодаргайларга,
төптө №1 ферма 347 тонна
планын 407 тоннага, №2—173
тонна планын 180 тоннага
күсөткен.

Сазар инектерин чемгерип
турар немелде чемини кура-
мылары четчир.

Фермада каларчылар Са-
сол Монгуш, Александр Мон-
гуш, Лама Монгуш болгаш
Доржукай Монгуш олар бот-
тарынын хулаагезин кызымак
күсөдип, инектерин эки өң-
түг олардарже кадарып турар.
Былаа ажаакчылары Неке-
ма Монгуш, Кара-кыс Күрү-
мет азырап турары бызаа бу-
руулан хонукта 700 грам
немелде депкин ая, тилекчи-
лерин озурууда. Сазыны
Ботунай Куулар чартык чыл-
ды-биле бир инектен сүт
саар планын 120,3 хуу күс-
сеткен бирги черге үнген.
Көк-Уруг Ооржак, Марта
Ондар база мураккыларын
оурууда чоруп турарлар.

Э. ТЕЖИТ.

ООЖУМ ТЕМПИЛИГ АЖЫЛДАВЫШААН

эки эвес.
«Шамбалыг» совхозтун ди-
ректору Х. Ш. Ховалыг изы-
биле чуугаалажып орган, мал
чеминиң белеткеленине хо-
жуулаш барын чажырбады.
Оон айтканы-биле алырга,
совхоз эртен патишчага чедир
280 тонна ситенин, 1506 то-
на сенажы, 80 тонна вита-
минин ситен даалганын белет-
кеп алган болуп турар. Ажил-
агы сенаж салыры үш ка-
тыр ажыр күсөдип алза-да,
сиген болгаш витамининг да-
ланын белеткээр оожум тем-
пиза чоруду турар. Бо чи-
жектерин болу берген чылда-
ганын директор чуугаала-
жып, Ынча-ла-даа инженер,
АВМ ажилчыны, өске-даа ки-
жилер-биле чуугаалажып тур-
ган, ону тодардып алыр ар-
галыг болду.

Ону тодаргай чижектер-биле
тайылбырларга мындыг. Сов-
хозта ийи АВМ бар. Оларын
сүт-бараа фермазынның иш-
тинде тургузуп каан. Аргазат-
тарын урулункиң чок
ажыл болдурган, бедек
темпиза болуп ужураууң
кым-даа эскерип каар. А хе-
рек киириңа байдал мындыг-ла

даа бадиткады. Баштай алза
эртенгиңиң он бир шак үзүң-
де чедер бердим. Кым-даа чок
болду. Соларга чок боора
ажылчылар эртенкиң-ле чаа
бергенер. Кезээ чеди шак
үзүңде баргаш фуражир Су-
ге-Мадыр Иргитке ужуражы
бердим. Далган белеткеленине
20 киж ийи ээлчеглиг ажил-
дап турар деп, ол чуугаалады.
Бо ажилга үстүкү класстын
өөренчилери багай эвес кир-
жилгел болган. Ам мында
ажылчылар Экержан Мон-
гуш, Антонина Садала-Оон,
Нина Ооржак, Маргарита Оон-
дар эки ажилдап турарлар.
Бир эвес ногаан масса-ла
үзүткелсе болза АВМ-нер
долу күш-биле ажилдап, хүн-
де 2,8 тонна витамининг си-
генин даалганын бадур норма-
зын күсөдип турар. Ындыг
болза-да, АВМ операторла-
рың талзымын ажилга
харымсалга чок чорукту де-
дэгээр херек. Оларынч бис
дүргөн даалганын (ини-
тизи-биле 80 тонна) чартымын
эвээш мал чеминге херекте-
тимейн барып болур. Чүгө
дээрже, ногаан массанын арге-
гатка болбаазырадып кылы-

рының технологиязын опера-
торлар сагызын келгенер.
Оон уламында буудуруң
дүргөн продукция ортени бээр
таварылар болуп келген.
Шак мындыг харымсалга чок
чорукту түнелде он тон-
на ажыг ситен даалганы өр-
төнгөн. А урулган складтын
орунуга чаа шыгжар кылы-
рың хуусааы узаамыгын
бар чидар. Ол чаа складтын
крылазы, хаалгалары кыл-
дырмаан.

Совхозта ситен белеткелени
ни дугайында чүпү чуугаалар
болуру? Баштай-ла суур
чурттакчыларын чурттакчыла-
рың талзымын ажилга
бүтүлүрү 200 кг ситен
белеткээр кылдыр планнап.
Олар бо чугула кампанияже
агиткыталдар аайы-биле
ажылдап кирген. Бир дугаар
үнгөш олар 50 ажим тонна
сигенин белеткэн. Бо ажил-
да Коржак, Терешков, Новая
кумчуларын чурттакчыла-
рың илдепкейлиг кижикчилер,
Студенческая куудумчууун
сигенилерин мал чемин хол
кадырлары-биле кескенин.
Контра ажилдакчылар ийи
хүн улаштыр үнгөш 23 тонна
сигенин совхозуңа белеткен

Берген. Уруглар садкын кол-
лективин 8, автопарк чолаачы-
лары 7 тоннага белеткэн.
Чолаачылар планынга немей
ам-даа кылдылар.

Мал чемини белеткелени иш-
кай чуугаа кампанияга аны-
ктар долу күш-биле киржир
турбуже, совхозта комсомол
комитети (секретары И. Куу-
лар) а

АЖЫЛДЫ ЧААРТЫП ТУРГУЗАР

«СЭКП ТК-ның июнь (1983 ч.) Пленумунун шийттирилери» болгон орта СЭКП ТК-ның Чалгыны секретари, СССР-ин Дээли Советинин Президиумунун Даргазы эш Ю. В. Андроповтун айтышкынарига дүүшүрүп аныктарын ийле-политиктик базанын куш-ажылды кижизилдигезин улам ийле аныктыр талаш-талам комсомолдун орта-органназынын соругааларын дугайында ийлектеди ВЛКСМ Тыва обкомунун бирги секретари О. Х. Хопун комсомол обкомунун VI пленумунга кылган.

Ийлектеди болгон санал бергенер комсомол органдарынын ийле-политиктик болгон куш-ажылды кижизилдиге аныгынын шийттирилери болгон улагытарын чууга деп демелдешкенер.

Богун республикада 35 муу оолдар, кыстар, оон иштинде 18 муу комсомолчулар оон бирги беш чаламды планын кууесди болгон ажыр кууесди дээш шалыны суу-биле ажилда турар. «Оон бирги беш чаламды — аныктарын шалыны куш-ажылды, билгени, эгелекчи чоруну болгон чога-малгааны» деп кыгыргыны ала-биле комсомолчу-аныктар коллективтеринин аразында социалисттик чарыш кал-баган.

Кызылдың даярдылга фабриказынын, «Тыва даг-дугу» болгон «Тыва кобалы» комбинаттарын, «Тыва тууду» тресттик коллективтери бедик куш-ажылды коргузгаларын челин алган.

Комсомолчу-аныктар кол-

лективтеринин аразында социалисттик чарышты ВЛКСМ Эркин, Улут-Хем, Чөөн-Хемчик райкомнары эки органдарына. Чарышты негелдесерин анык ажилчыларын про-фессиналдык деңгизинге дүүшүр кылдып, түндүккелер дүүшүр кылдып, кууесди дүүшүр талаш-талам биле азын ажилдар кылдыган.

Ычалаа-даа социалисттик чарышты органдарыныче чамдык комсомол комитеттери кичээттей салбайн турарын пленумга шүгүмчүлөн. Оон түндүккелер эки эгелекчи-интер-ниче эгелекчи, ара соккан каар чоруктар бар. Ча-рышты удурутур болгон оон чоруп турарын контролга-аларын чуугазын айткан.

Экономикалык камналды болурун, куш-ажылды салгы-ча-чурун быжылгаларын кол айткыр кылды коору чууга. Ам-даа «Комсомолчу прожек-тер» штабтары болгон посту-дары корум-чурум үрөшкөн, камныг азе чоруктарын оон эртин, оон чаладыр талаш-биле тодаргай демелер ал-байн турар болгон «Тууду эк-тер» комбинатка 32 то-на цемент, 34 тона кан ар-матуралы, №3 АТБ-ге 84 муу литр кыпар-азар чуул ажыр чыргаталыган. Тууду ор-ганназындагы материалдык шыгжамыры болгон камнал-газы багай бооп артышкан.

Аныктарын эртем-техник-тик чогаалдыгынын калбарыны чууга. 10 муу оолдар, кыстар рационализаторлар шимчээш-кенин кырып турар. Олар-нын чогаалдык ажилын

түндүккелер 370 муу рубльге камналган алган. «Эң дээр рационализатор» деп ат-дэш чарыш «Тыва даг-дугу» болгон «Тыва кобалы» ком-бинаттарда, Кызылдың авто-орту техникумунда калбарган. Устунде коллективтерде анык рационализатор болгунерини кижизилдигезин ажилы чылдын-на эртем-техниктик чо-гаалдыгынын республика де-лелгезинге кырыштыр турар. Ычалаа-даа Тожу, Бай-Тайга, Монгун-Тайга районнар бо делелгеге кырыштыр турар.

Республиканын ууус ажил-агынын чууга адырларын-да комсомолчу-аныктарын 237 коллективтер челин-кенин ажилдап турар. «Дет-ский мир» болгон Кызылдың улустур баранарн салынын, «Саян» ушператынын, «Чо-дураа» совхозтун Караал-Тей сүт-бараан фермызынын, «Улут-Хем» совхозтун «Ду-тор» трактор-хону бригаданын, «Тыва кобалы» комби-наттын септелге-механика цех-инин анык ажилчыларын коргузгалары бедик болган.

ССР-ын Аш-чем програм-манын амыдыралга боттанды-рарына аныктар боттарынын удуун кырыштыр турар. Бо хунерде мал чемини бедик-келгине 4500 аныктар, муу ажыр өөреникчилер кирген. Бо чууга кампания үезинде комсомолчу-аныктарын 91 эвенолары, өөреникчилерин 40 бугураге бригадаларын тургускан.

Кижизилдиге ажилынга школанын учур-дуузын улут. Тыванын школаларында өө-

реникчилерин 64 бугураге бригадалары, 36 школа лесни-чествалары бар. 8 муу өөре-ничи куш-ажыл болгон дыш-талылга лагерлеринде дыш-танып турар.

Комсомолдун политиктик болгон экономикалык өөрдөл-гезин экижидер айтыргыны пленумга чуугаалыган. Комсо-молчу пропагандаларын 83,5 хууу коммунистер, 76 хууу дооспаан дээш эртемниг болуп турар. Сарыг-Сен-тин култура кылдында К. Велеснева, Хову-Аксында автоматиканын болгон кон-тролдун топ лабораториязын-да Т. Вояшина, Эрзинеде ра-йон эмелгезинде О. Даманы болгон оске-даа пропаганда-стер кичээлдерин амыдырал-дык хомбанын челин ап ту-рар. Политикчилерини шы-нардыг эртин тургандыгы «Тыва кобалы» комбинаттын топ лабораториязында куш-ажылды бугуручугуу бед-дэн. Ында 12 ажилчыга «Коммунисттик куш-ажылды шалычмын» деп атты тыя-мкан. 5 кижизилдиге бедик-кен, 4 аныктар «Мергезили-ни» тергенин» деп херек дем-дээни эдилекчилер болган.

Чамдык комсомол органды-ларында политөөрелгеге сазын кырында артын турар. Кызыл, Каз-Хем, Бай-Тайга районнара комсомол полит-өөрелгезиниң декили кууду. Кижизилдигини мыйтык номчу-гаже шийчин кырып турарын соксадыр болгон оон анык-тарын политиктик дадыгыш-кынын школанын болдурун пленум айткан.

Ийлектеди аныктар солун.

парнын ажилын анализтеп, материалдарын чалгыс ай болуп турарын болгон шына-рынын куудуун айткан. «Мо-лодехь Тывы» солуну 36 муу комсомолчуларын чууга 4 муу чыгыдып алган. Оон чы-дааны солунуну материал-дарын шынарынын куудуун-да — түрмек темалыг чуудалар аныктарын согуруларын хай-ныктырбайн турары моон ил-деп, өске талашында комсомол органдарынын мурнакчы дуржуганын непердесинге, ажилды экижидеринге солун-лун органдары кужун чөп ажылдапайн турары болур.

ВЛКСМ обкомунун плену-мунга аныктарын интерна-ционалдык, атенет, эрге-хоойлу болгон куш-ажыл кижизил-дигезиниң айтыргыларын ил-ектеди. Санал бергенер чу-галыган. Хамык ажил каар-лардын хамаржыр болгонда, оларын кижизилдер, өөрдөр, шийин ажилды экижидерин челин алары чууга дээрин пленум демелдешкен.

Комсомолдун иштин ажил-ды экижидерин орта база чу-гуалаан көргөн. Сазын-биле ажилдаар, хой хурадалар, шуугаанын-биле шак эрттирер чорукту орта шүгүмчүлөн.

Пленум кижизилдиге ажил-дын четтерини чаладырларын болгон оон чарты тур-гузарынын айтыргыларын то-дарадып, чаа кижизил кижизил-деринге комсомол органды-ларын ролон улам ул-гатырарын чууга деп көргөн.

А. ХОВАЛЫГ.

ДЕМНИГ АЖЫЛДАП ТУРГАШ

Партиянын ажил-чорудулга-зынын үндөин айтыргыларын бирээш илология ажил-дын эртемге үндөилеттин-ге хамы аныгынын СЭКП ТК-ның июнь Пленумунга берген.

Тес-Хем районун экономика-лык, социал-политиктик болгон култура талаш-биле соругааларын шийттирилээрине челин адыганын чуудалар бар. Оон-биле чорелетер ажил-агылдарда четтестер, куш-ажылды бугуручугууну куудурун, чамдык ажилчыларын куш-ажылды салгыла-чурун руунда чууга ажил шалынын чидарын районга эртен чалын 7980 кижизил-хун турган болза, бо чылдың чууга адын айла-рында 1945 кижизил-хун туу-ген. Тодаргайларга, ажилдап турар, кижизилдер хунде-ле чээрби ажил кижизил ажилче үн-

мээниге дец болуп турар. Бир эвес ажил шалынын чурунун шийгын контролдап, учет-от-четту шийн тургузуу кээр бол-за, ажил шалынын чидарын оон-даа хой болуп болур.

КМК-1070-ле, коммунал-чуртталга ажил-агылдында, халыска бедиринде, Шүрүмкел негелдесеринде куш-ажылды салгыла-чурунун быжыл-лаар талаш-биле ажил кон-чут сула. Сагыла-чурунун бедик деңгизге тургузары, оон быжылгалары тур үенин айты-рым эвес, а хун бүрүнү ажил болур. Районун мурнакчы хойжуу И. Давурунун «ак сеткилдиге бедик бугуручугуу куш-ажыл кижизил бугуручугуу негеле-хергелде болур. Ындыг болгонда нини чаагай чорук дээш ажилдары эргежок чу-гула-дыр деп медресе билер херек. Ажилдын кижизил болуп үнелер билер, хулээлгезин, халыскалыгы сактыр жураутуу деп чуугаалар ооры чып. Куш-ажылды салгыла-чурунун камнаар сагыш билерин мал-чинин челинчилерин хере-чилеп турар. Төрүтү чус баш

хойдан 103 хураганын камгалап ап, бир башка онааштыр 2,7 кг дүхтү ол бо чылын кырып алган. «Чодураа» совхозтун хойжуларын ортузунда социалисттик чарышты тилек-челин.

Политмассалыг болгон кижизилдиге ажилын мергезил-деп органдарына «О. Шы-наа» совхоз (директору М. Б. Эртин), Сельхозтехкомбин-та Самагалдай салгыры (М. Э. Оюн), Караал-Тей сүт-бараан фермазы (эргелекчи О. Ч. Сырат), сүт ажил-агыл эргеледи (начальник А. Н. Саморадов) куруне планнарын, социалисттик хулээлгезин дол-дуур болгон ажыр кууесдин турар, ниништинин, чогаалдык чус-биле ажилдап турар коллективтер болур.

Бо чылдын бирги чартына-да, эртен чылдынга деңгиз-ге, шийтинин малын чуул чорар чоруну район 4,8 хуу, чал малдын 8—9 хуу көчү-деткен. «Тес-Хем», «Чодураа» совхозтарда малдын баш са-ныннын хорамчаны улут. Бо ажил-агылларга зооветөөре-диге, экономиктиг өөрдилге

эртен кижизил эречгей эртен. Оон багай салдары үстүнде четтестерден илден-дир. Эко-номиктик, зооветөөрелдигелер дачыштыр куш-ажылды мурнакчы дуржугазын, чары-тыкчаларын эгелекчилериниң дедик, непердесин турган, куш-ажыл кижизилерин бугуру ажил-херекчи, камналга, ху-магалыг чорукка кижизилдерин партия непер турар.

Масса-политиктик ажилдын хой кызы хейлири ажилчы чоуну коммунисттик буга кижизилдерин, оларын поли-тиктиг болгон ажил-тан кул-туралын бедирлерин чууга ролайт. Оон кол хейлири чалгыс ай политиктик, проф-ликарга хунерин коуну негел-десеринге, дилгелеринге чоругуу харымы берип, согуруган айтыргыларга чогуукалыг талашыры берип келген.

Районда профилатиктиг 119 човууларды ажилдап тур-дар. Олар аргалашылыгына, кем-херек үүлдесир, социали-стик куш-ажылды салгыла-чу-рунун хажыда бээр чоруктар-га уаур хой талалыг

ажылды чорудуп турар. Нини районда муу беш чус хире комсомолчу аныктар 33 комсомол органдарында бактап турар. Ууус ажил-агылдын азын-бүрү адырла-рында оларын кырыштыр турар улут улут. Ычалаажок кем-херек үүлдесинин 55 хире хуууун үжөн хараан кууду аныктар, оон иштинде 23,2 хуууун комсомолчу аныктар үүлдесин турар. Бо чорук комсомолчу аныктар орту-зунга масса-политиктик ажил-дын районда кошкан шийттир-летинин турарын херечилеп турар. Комсомол хурадаларын ууус бугура эртинерес органдарын бар. Алаа «Тес-Хем» совхозтун комсомол ко-митетин дорт хамаржырлар болур. Бирги чартык чылда чалгыс-даа хурап эрткен.

Илеолотуг ажилдын план-назынын болгон органды-ларын чоругуу деңгизге док-таамал тургузуп турган, оон ийле-политиктик утказын, дээштин челин алары партия, комсомол органдарына-дан негестинип турар.

М. ТИРЧИН.

БЕЛОРУС ССР. Могилевтун торгу постер бугурун удуур бугураге каттыжымшынын коллективин чоуну хергелге бараанарын шийин бедирлерин дугайында СЭКП ТК-ның июнь (1983 ч.) Пленумунун салган соругааларын ийле-биле дегкен. Могилеа каттыжымшынын хонукта-ла 350 муу дорбелчин метр кызы-бүрү постерин бугурун удуур турар.

ЧУРУКТА: оператор Л. Бондина ажил үезинде. В. ВИТЧЕНКОНУН болгон Н. ЖЕЛУДОВИЧНИН ФО-ТОУ. СЭТА-ның фотохрониказы.

АМДЫЗЫНДА 6 ТОННА

Район эмелгезинин коллективиниң ийтининг малынга чем бед-ткээр ажил-херекке бот-идепкейин бо чылын база-ла коргузуп турар. Эмелгезин ажилдакчылары ам 25 тонна сипел бедткээр планын 27 тоннадан эвэш эвес кылдыр ажыр кууесди соруганын боттарынын мурунда салганнар.

Эмелгезин ажил-агыл эргелекчин Канчыр-оол Сат удурткан 7 кижизил Ковурт-Ужу деп черде хол кадымын-биле сипен кезилдесин органдарыныче чоруга берген болгон ажа-густ эгезинге чедир 6 тонна сипенин бедиктеп алганнар. Олар ам совхозтун малына келир кышка четир чемин чоругу үезинде бедткескир дээш, темпизин улам дүргедескен ажил-дал турар.

Б. ОНДАР.

ЯКОВЛЕВАНЫ БОЛГААНДЫРЗА

Бистик партиянык, чаазаамы куш-ажылды салгыла-чуру-мун быжылгалар дээш тодаргай хемчегерин ап турар. Корум-чурун, куш-ажылды салгыла-чурун чер бугураде кескүзү-биле кижизил оорар илден. Ол кижизилдиге коңчут өөрүн-чүг-дүр.

Ычалаа-даа ийле-чалгыс чу-рум үрээр, чоңаа эдилек-энден эвес, оларга кичээттей чок кижизилер көөрге чарыжынч. Бистик Самагалдай суурда автожолданын эргелекчин В. Яковлеванын калбар ажилдап турарын үргүзүп көрүп, чоңдан дынкан келдим. Оон азынга хомудалдар район Советинин кууесчин комитет-лени-даа. Самагалдай калбар Советинге-даа чалгыс эвес уула кырген, ийлеги турбожуе, В. Яковлеванын ажилында эскерилгичи чок келээр. Ол бодурун талаш-көрүштеринге кассанын шийтинде билет са-дар, а даштында эгелекче ууус курут өртөр. Автобусту чоругу ужурут шалында черле чоруткан. Шак челин турга-ла, автобусту олурткан, бо-дугун хууда херин кылдып чо-

рун бээр. 10 шак 30 минута турда чоругу ужурут авто-бустар 11 шак 30 минута турда чоругу таварылгалар бар. Кижизилдер биле ажил коңчут нарын болгон улут харыска-лары негээр. В. Яковлева ажилдаар черинге аргы-сиагы эвес, тускай ажилын хеп чок олурар. Дүшн соонда ажил-ынга эниркен келирин улус бо-ла эскерген боор. Чамдык-та дүштин соңгаар коңзал шүтү ажитымын. Эрлин — Тес-Хем — О. Шынаага бар автобустарын подалачылары пассажирлерин боттары алган чоруттарлар.

В. Яковлева манай ажил-даанан бээр 2 чыл челин чоругу. Боду анык кижизил-ар, канчал ийлеги мыйдыр орын, тоор чүве чок, хон хундүлөөс кассир? Ажилынга чоругу кичээттей чок мыйдыг кижизил ажилдаан хостага чул? Бо айтыргы талаш-биле Тыванын транспорт эргеле-лини автожолдар болгон ав-тостанчалар каттыжымшы-нын ууручугуларын чуу деп бодат турар иргэ?

С. БИЧЕ-ООЛ, Самагалдай суур.

АЖЫР КУУСЕТКЕН

Чалаана хоорайнын чурттак-чалары, албан органдары чарыштын ажилдакчылары ийтининг малынга элек кем-ин бедткескир дээш дышта-рын хунерде чалгыс деминг үнүшкүнерин кылдып келген.

Чижээ, райкуускомунун өрт камгалаа кидизинин ажил-дакчылары СЭКП-нин ХХН сызын аттыг совхозка 10 тонна чалгаар үнген сипен бед-ткээр турган. Ол планын 18 тонна чедирген.

Хол кадымы-биле сипен ке-зеринге Даныс Ондар, Борис Оюн, Сергей Сат, Сергей Дик, Эрес-оол Хомагалы, Бады-Белек Сарыгаар олар шыла-ган. Ийтининг малынга сипен бедтески коллективтерде уламчылавышкан.

К. ИРГИТ.

ПЛАНДАН АЖЫР 34 МУН РУБЛЬГЕ

СЭКП ТК-нын, СССР-ниң Министрлер Човулуниң, ВЛКСМ-тин чаа хулээп алганы «Куш-ажылдын социалисттик салгыла-чурунун быжылгалар талаш-биле ажилды куу-тедир дугайында» док-таалын В. И. Ленин — аттыг «Тыва даг-дугу» комбинаттын ажил-инчилерин бүрүнү-биле чуудуугузуун, хулээп алган. Совет кижизилерин амыдырал деңгизин бедир талаш-биле партиянын салган соругааларын кууесидерин кол чууд болза, оларын ак сеткилдиг куш-ажылды, шыгыны корум-чурун болгон органдары чоругу деп ук доктаада айт-

кан. Комбинаттын ажилчыны-партия, чазактын удурун турары доктаал, шийттир-арын амыдыралга боттанды-р дээш шудугуру ажилдап турар-лар.

Бодурун рудадан даг-дугу арылгалар чек июль айда 393 муу рубльдин нормативтиг аргы продукциянын бугурун. Ол пландан 34 муу рубль хой болганы ол. Ук пех 4200 то-на дуг-дугу бугурун планын турган, оон херек кырында 4394 тонна кылдыр ажыр кууескен. Бо пехте 4, 5 эгелектер социалисттик чары-шын мурнакчылары. Н. Ва-сильева удурткан №4 завод нормативтиг аргы продукция

бугуруннин ай планын 117,5 хуу, а даг-дугу бугуру-нин 111,7 хуу кууескен. В. Илатова удурткан №5 эгел-чег нормативтиг аргы продук-ция бугуруннин 116,9 хуу, а даг-дугуунун 110,5 хуу куу-ескен. Бо ийле эгелек пландан дашкаар чуртка 160 тонна даг-дугу берген. Ол-ла пехте Сергей Кууаарын удуртканы №4 эгелек база эки көрү-дүлгелерин челин ап келген. Олар нормативтиг аргы про-дукция бугуруннин планын 113,2 хуу, даг-дугу 108,6 хуу кууескен.

Бедик сортуг рудадан даг-дугу арылгалар чек база мур-нунда салдыган соругааларын

Найыралдың ачызында

САЛГАКЧЫЛАР

Рыбное суур Тыва АССР-ден муу километр ыракта. Бо ара-зы чейе-даа ырак бол, суур ыраккы Тыва-биле шагдан тура сыры харылаалыг, Со-вет эрге-чатырганын хазазын-да, куш-ажылчы чоңун дай-зынар-биле сепиргип ап тур-ганы үеде, 1919 чылдың август 16-да Белопарский бистик чалгыс чер чурттугтарыныс дайын-биле бир тузчушкунга амы-тындын чарылтаптар. Оларын бирээш Андрей Иванович Ташин күчүгүт Улут-Хеминиң эринде кызыл партияларын амы-дунга хөөрүндө моңге уугузула. Оон ажил Фелор Иванович Ташин Рыбное районуну Нало-бино суурунда хөөржүтүгөн, Ол база хостага болгон ас-кейиктиг амыдырал дээш де-мелсеге илдепкейлиг кырып чорашп олурткен.

Хып дээн чалымы намын-дан эрте чарылган ийле алы-мнын аразы ол хире ырак болзажок, оларга чырыткылыг сактыжымшыны бистик суур-нугу болгон Тыванын чоңу чү-релеринде моңге кадалалан, аас-кейиктиг келир үе дээш тулуп чораныннын чаалан берген үеде өөргөн, ажил-дап, чурттап чоруттар.

Рыбное суурда нэзэ ажил-агыл техникуму үш чүзү мер-гезилдин специалистерин бе-леткен турар: ветеринарларын, зоотехниктерин, база ары ажаакчызын. Техникум 1932 чылда үндөилетинин тур-густунган. Ол үеде бо хунер-ге чедир техникум беш муу аныг специалистерин бедет-кэн.

Техникумда чууга Красноярск крайнын школаларын эвес, эдилектешкен республикалар-дан доозукчулар кээп өөренип турар. Оларын-биле кады Тывадан келген оолдар, ныс-тар оске эш-өөрү-биле интернационалдык коллектив-тин дозу эргедик кижизилерин болуп, өгөбелерин кууеп чоранын чаагай үеде чүтүк-дүг өөренип туралар.

Оксана Куулар, Надежда Сарыгалар, Светлана Ооржак, Зоя Ондар болгон оон-даа өс-келер өөрдилгеге база сагыла-га-чурумга дегерлиг сургуу-дар болуп, техникумун хой-нини ажилдарында ийдепкей-лиг кырып турар.

Чөөн-Хемчик районда Баян-Тала чурттуг О. Куулар мал эмчин болур. Оксана багай эвес спортчу, волейболга ий-тиг спортчу разрядтыг. Өвүр-

лун Чаа-Суурдан келген Ма-рия Мана-Тараа чууга үшкү разрядтыг баскетболчу эвес, бот-тымынгар уруп чууду-бир ийдепкейлиг, багыга тыва ажалдарын ойлай бээрге, О-Шынааиң делгем шынаала-рында чаттылган мал-маган каракка кыстүп кээр. Чууге дээрге оон ада-нези Тес-Хем районун «О. Шынаа» совхоз-тун малчышары. А ыраккы Монгун-Тайганың Мугур-Ак-сы ортумак школанын доо-зукчуу Чечена Донгак өөрд-илгениң тергенин. Ол бөлүк даргын.

Вячеслав Хертег, Валерий Монгун, Орлан Дашы-оол олар сес класс дооскан, бисте өөренип чедип келген. Хөгүт, омак бо экижидер ам үшкү курске эки өөрдилгениг шил-чээр. Бо хунерде техник-кумун сургууларын шунту практикаже үнүп, районун ажил-агылдарында ажилдап, улус ажил-агылдын адыр-ларында эвэш эвес үлүг-хуу-ну кырыштыр турар.

Г. ЧУПРИКОВ, техникумда башкы. ЧУРУКТА: Полина Монгун, Зоя Сарыгалар, Алена Тюлюш прантискиг кижизил үезинде. Авторнуң фотолары.

НАЙЫРАЛДЫҢ ОРУУ-БИЛЕ

Бистик Ровенишанига чокта чаа амы-дунма Тыва АССР-ден делегация кээр чорашан. Оон составында Ада-чурутун Улут дайыннын чоругу, не-меч-фашисттик эжелекчилерден бистик Ровенишанын хостап-кан Алексей Карапашевич Ак-оол, Тыва радиолаачыларын-дык болгон телевидениениң редакторлары В. А. Каура, В. С. Салчак олар чорашан. Мо-розов аттыг 8-ки гвардейски-дивизиянын 31-ги Кубано-Чер-номор гвардейжи аттыг ше-ри-биле чаа тыва эки тура-чыларын калбар тулуп тур-ганын, оларын дайынчы эр-кек орун хандыр өөренип көрүрүгү алычылар му-рунуга салган. Хунеректик Тывадан келген ажилчы Ров-нога, Дубнога болгон Ленин ордениг Ровно областын чурттакчылыг черлеринге чо-гулаан. 1944 чылдың январь 30-де тыва эки турачыларын дайын шөлүнге баштайгы са-гыл четтирген чери бистик Де-ражно суурга база чорашаннар. Аалчыларын хайтыжылчалар полугуун командири чорашан, Ровно чурттуг, Кызыл хоо-райнын хундугу хамаатызы, «Саянаан Ровно чедир» деп болгон автоуу, кураалында майор И. Т. Кузнецов, Ровно-нун Николай Островский ат-тыг ажыжун-шин театрынын кол режиссеру, Тыва АССР-нин култураларын адырдыг ажилдакчызы Я. Ф. Бабий, Ровнонун «Горны» улусчу

киностудиянын режиссеру В. С. Рабуцев олар үеп чо-рашан.

Хундугу аалчылар-биле Де-ражнога болгон ужуражылга уттундурбас солун кылдыр эркен. Национал украин хеп-тинг уругалар, оолдар аалчы-ларын школа баарында экиг аксинага хаб, дус-биле уткаан. Митинг болгон. Ортумак школанын директору Б. А. Лукьянуук, Державно көдээ Советтик кууескин дартга-ам Ф. И. Буяк олар аалчыларын чылгт сестер-биле уткуп, митингге түве чууга-лааннар. Тыва эки турачы-нын дайынны болгон куш-ажылдын хончуну А. Ак-оол болгон кураалында майор И. Кузнецов оларын сак-тыжымшыны митингтин кыр-жикчилер улу согурулга, сеткил ханымшыкы-биле ды-наан бис.

— Сөөлүг беш чылдарда бо суурга үш удаа кээп тур мен. Тыва эки турачыларын алы-чак шаанын уттундурбас келип болгон украин черге келген санымда-ла сеткил-сагыжым улам дойду, хундүлөөс өн-үктөрүнүн ч

Эскертинмес мергежилдин кижилери

ДОСААФ-тын область комитетиндеги племунуң «СЭКП Топ Комитетинде» (1983) Племуңун, партияның Тыва обкомунун онгу племунуң болган СССР-ниң ДОСААФ-ының Топ Комитетиниң ийги племунуң швиптирлеринге холбаштыр амыш чонун, аныктарын интернационалды болган шериг-патриотчу кижиздигезиниң талазы-биле Тыва АССР-ниң ДОСААФ организацияларының ажылының дениелен болган дөштөгү болган чуртталга, аныгыттыг тургалыкта, ДОСААФ обкомуну үшкү племунуң ажы-жыгы СЭКП Тыва обкомуну административтиг органдар килдинжиң эргелекчиң Д. Б. Ондар киришкен.

Бирги айтырыг талазы-биле илеткедиг ДОСААФ обкомунуң дарганы Ю. М. Камышев кылган.

ДОСААФ-тың Кызыл хоорай комитетиниң дарганы А. Г. Ефимов, ВЛКСМ обкомунуң дарганы эргелекчи В. И. Тутуев, ДОСААФ-тың каттышкын, техниктеги школаның начальниги ораакчылар П. Р. Линдская, «Молодежь Тува» солунуну харыскалыгы секретары Л. А. Костюкова, «Балит» интеллигенция

ажыкчалары В. В. Тутуянына, ДОСААФ-тың Топ Комитетиниң кежигүрү, «Шеклэр» союзхотта ДОСААФ-теги организацияның дарганы Д. Х. Монгуш олар племуну чуртталгаң каттырылган талазы-биле санал бергенер.

ДОСААФ организациялары бодунуң ажылын партия, профсоюз, комсомол организациялары-биле холбаштыг чорудуп келген.

Совет уастарының ажы-жыгы найыралы бижылган, чечкен, аныгыттыг амыш оскениң интернационалды, шериг-патриотчу кижиздигези күштедирер талазы-биле чамдык ажылды ДОСААФ организациялары кыллы чорутканын Ю. М. Камышев илеткедиг айттык. Ленинчи номчулгалары, лекторийлерин, кинолекторийлерин, дайымчы хоочуннары-биле учкуражылга келтиреринг организациястар турар.

Тываның электри четкилеринде ДОСААФ-тыңтеги организация анык ачылдан турар. Ында шериг наамыг аныктары дагынычларга, куралдарда дайылчыларга бижылгаан. Ол организацияның шериг наамыг аныкчалары—ГТО-нуң херек демояны эдилчекчилер, спорттук

кадык бир хевиринге разра чыгар.

Кызылдың каттышкын техниктеги школаның (начальни Б. Г. Потехин) специалистелер, физиктеги планын үрүңү күсүсиди келген.

ДОСААФ обкому школаның өөредилге-материалдык базаның бижылгырларине келчегини угандырчы турар. Чаа техниканы, мебель өөредилге херекселдери экспонаттары болган өсчүддерини школарар ап турар.

Ак-Доурактарың автошколазының ажылына четтеп бар. Чамдык батышталың талазынан кичкээдер белегекчи чогуур негедиз дүшүпс, оларын кичкээдизге салгалга, чурум кичкээ Нигити, чурум белекчилер айткылары, лаборатори практиктик кичкээдери чаа дөштөгү, негедиз кошкан.

Ак-Доурактарың школаның, автотронуң эдилеп турары чөөс, зонирге байдала.

Чороттуган хынадалар дилерзини школаралар ишти ху чурум Устав негедизде дүшүпейн турар. өөрдилге херекселдерин четчел эмгелденериниң кичкээ дөрге чедир ажылгатылмай турар ховар өвс. Декурин

лашкындары беткелик багай, негездерден жакымдык-кымылар хай. Күрсаткыларынын негетин, бодун ач чоруну хынапас, чурум-сагыла дуур негезде кошмак болжаш тэрэ.

Оч мыкпак өөрелде чөре-ринде коску агитацияны деп чөт, четчелдиз чөтөс. Ак. Довурактын автошколазында ленинч өрөздө дөририян ам-даа дооспаз. Кызылмыз кат-тышкан школазында сөөлү 2 чыл иштиде чагыс-лаа-тын. Доска мыкпак асты-мыкпак астына бичилгач чөт-чылмыз таарымшор школа-ларга негеддеи күштеадерири чугула.

Шериг назымж болгаш шериг назылы четпоз амыктар-га шеригин эге бетектелик экижирерин дугаймыла ДОСААФ-тын Тон Комитеди-нин пленумунун материал-рында аймак болгаш.

Ууз-ажыл-агыгынга тех-никтин (шериг ууур-дуузын) мержектин кааларын белет-кери ДОСААФ-га организаци-яларын ажилчын чугула уганышкын. Бо талазын белет Тес-Хемин, Өвүрүн, Барын-Хемичтин ДОСААФ организациалары четпоз ажилчыл турар деп илетекчи чутаалаан. Чоодаачылар, трактористер, комбайнери-

ларын белетпоз турарын шынамр мидг-ла эки эвес СЭКП Тон Комитединин СССР-ин Министер Чөвү-лелинч «Күш-культураны болгаш спорттук массалык улам мыай көдүр дугайын да» доастаилыча спорттук шериг-техниктин хевирлерин аныктарын өөрөдиринч, олар-дын күш-дамды дадымжы-кынмыч кичөөгөйин салтыры-ныч чугулазын айткан.

Ындыз турбуже ДОСААФ-тын Эрзин, Тес-Хем, Кызыл-Каз-Хем райкомдары камга-ла-массалж ажилды, спорттун шериг-техниктин хевирле-ри хөжүдери кошмак чору-дуп келген.

СЭКП Тон Комитединин иккин пленумун шийтирил-генич болгаш эске ыргайжыч чугула документтерин негед-делерге дүштү. ДОСААФ организациаларын мурунку салдыгын созууда-лар эвөш эвес.

ДОСААФ-тын эге ыргана-жылардыла шериг-спорттук кичилдигелти күштеадери Оч ажилдарга «Билин» ниги-лелинч лекторларын, күш-ажылды болгаш дадымжы-хоочуларын, куралдарды дадымжыларын хаара тудар Күш-ажылч коллективтерге

өөрөөлөгч чөдөрдөйлө, тоонуну
чүрттэн тузар төрөнийн айым-
биле ДОСААФ эте организм-
чиларын камгала-мессалыг
ажылдын төвү болдулар.

Чаа өөрдөлөгч чылмына уу
куштун кижизиндөлөгч ажил-
дын комплекстиг планын
ажылдан кылгаш, ону практи-
кага шиягездиряа чедип айыр.
ДОСААФ-тын курстарын,
өөрдөлөгч шери-техникаг
билгери болгаш шери-пат-
риоту камгашылгас ажилы-
ле кыжырап чүтүл. Бу чылмын
сентябрь-болгаш айларна Кы-
зылдың олгаш районнарын
шери коммиссаратарына шери
наамдыг болгаш шери
назы чөткөзүнөргө сөлдүү
өрттирер.

Чүгээлешкэн айтырты та-
ламы-биле тускай донкээл
плениум кудөп алган.

Плениумга организмзагы
айтырты баа чүгээлешкэн.
Ю. М. Каммаштын өссө ажал-
чүткөзүн биле холбошор
ону албан-дужалдына болгаш
ДОСААФ обкомуну
бюро кемжүткүндө хостаан.
ДОСААФ обкомуну даргазын
га Н. М. Каратаевти бад-
лаан.

Н. ООРЖАК.

Хлеб... Хлеб заводу. Бо сoster төрөткөндөй, Борбак хлебти сазды алгаш, ош тогтан кордай. Хоуду чагган таарамын шилжөөж, ош ажааган машиналарын шимжөөдөж кузакка дымчалтып, хлеб заводунда ажилчыларнын чыкк эвс үүзөн каракка көстүп кезир.

Шынап-ла хлеб заводунда ажилчыларнын ээ-харымсагымды, ажилыга каварыжылардын дыкк хлеб түтү камааржы. Олар даанган жыкккк ээ-харымсагалыг чоруну коргуну, ак сөткелдик ажил-бар болза, хлеб шынарыз-даа, амандын-даа болу. Ил-дыг кижилерин бирөөнүн Ак-Дурукпен хлеб заводу-нун ажилчысы Хандымма Ооржакова Дудукпен камаар-жыр.

Х. О. Дудукпен Кызыл-Ма-жылкка төртүүнүн. Ош чап чыдарында хлебти түтү сураан дыппан, Тараа сөтпөт, далган көбүзү чип өскөн. Чаа-гай чыттыг хлебти ол элөө өзүп көлгөт танып алган. Ош бийикти турар кижилерин ажилын соууруган, илдин чаагай чекки чүчүп-биле, кан-чаар кызырын дыкк соууруган

водуна ажылдай берген.

Баштайгы уяса Хандымма Ооржакова хлеб хептөө ажилга турган. Ош ажилды кызмаан, ак сөттинден оорепиң көргөш, оон-нарын, оон-лаа улут күнт итгөр даган хөдөр ажил-чылчтын.

Кажикк каалама орук түт-бас. Амдыларга берге, нары түтүдөр таварын бээр. Хандымма Ооржакова элөнч кан-чыл мурунда аар аралары Калымың бойдыа эргэ ажил-аын таарышса апарган, да-водтук удурткучулар, ажил ажилчы шилчтин, те-жиктик ажилчын болурун ө-мөлдө. Х. Дудукпен оон бээ-ойталаван.

Кижини кандыг ажил кыл-ды турары эвс, ажилды канчаар күөсүдип турарын, кымдалаары-бистин ийит-делетине Дүрүм. Ийителде айлтык ажилын ак сөткөдиг күөсүдир чачың апар-га, өскөлгөр дузаарган ко-руу душ аңаа 1980 чылды коммунист күш-ажалды шалтычмыз атты тыянаар.

«Күш-ажал кижини наастаар-ден чоңуну туталанын ту-рарын» шынчын бо-дур.

Социалистиг Польша—Экономиктиг Ду-
задамылга Чувуудынга ийдепсийг кежи-
гүнү. Амы-ауима социалистиг чурттар-биле
салгылажылган Польша Усу Республика
мында калктын чурттар турар. Салгы
ны калбарчак чорук ПУР-нуң экономика-
тиг хөгжүдүдиз дески бандуларынга,
чурттуң иштики салдым хандырамынга
идиглиг болган.

Социалистиг күрүндерге машиналары
болгаш дериг-херекселдерин, тулуг болгаш
орук техниканы, вагоннары, станоктары,
суднолары болгаш өске-даа барааннарын
Польша салдыган турар.

ЧУРКУТКА: Рашибукта (Катовиче-во-
евство), «Рафакко» заводтук ичинде.
Электри үстүтүрүм херекселдер дериг-херек-
селдерин мына буздуруп турар.

ЦАФ—СЭТА-ның фотолу.

КУШ-АЖЫЛЧЫ ТИЛЕЛГЕ
БЕРЛИН. Эберсвальдиде (Одерде Франкфурт округ) заводтун крап туудуучулары куш-ажылчы узут тилегиенди чечип алган. Ол завод—Герман Демократтыг Республикасынын маанилүү туудуучу кол буюм-машини, куш-ажыл буюмун тургузган. «Атлант» деп заводтун крап Ростюнг болш Мурманскин далай өртүздөриниче чык ачым үсүнүдүргүзүлгөн. Техноштинин ажилгагыткан. Чөдүштөгү чамдык чөдир кылымшынанын союулдун ол крапны массалыи-биле бу-
дүрүп эгелээр. Ыске краинарга дөңсөөрө, ук крапны күчүүз бөдик болгаш башкалары эптг болуп туур.
Бөдик буюдүрүчүлүү. үрө-динин чок ачылдары—Эберсвальдиде заводтун бүгү кылымгыларынын онзагыт шына-дыр. Заводтун проауу-чызын дөңсөйиң хой чурта-рым салып ап, бөдик-биле үрө-дүрүгө турар. Бүдүргөч чө-чөтүн, проауукалыгыт эң коюу-биле салып ап туурат турар. Совет Эмгекте. Эберсвальдиде заводтун буюдүргөн буюу чартык муз. азыг краинар Олессада, Новороссияскиде,

Находкада, Ильичевскиде бо-
гаш СССР-ин өске-даа далай өртүздөринде ажиллап турат.

**ТУРИСТЕРНИН
ОРУКТАРЫ**
БРАТИСЛАВА. Татрыңч били дагыларнын элзөөндө Татранск-Ломниц чанында аяктарың лагериниң ээлээр чөчө чырымы билек-ле турт-келер. Чехословак-полыша кызыгарынын чогулганда майгы-чорхойда ЧССР-инч 4 майгы боллар, кыстары дий-талашып турар.
Чехословакия Аныакты-рынын социалистиг элзөөндө-нч бүгү областьте организа-ция

— Ха-дучил Чур-суму айы-
миле эки билең, эки-өөрөпери-
савалал турарылар чөп-тур-
Алааңиңлар туугаң өзүн эл-
эрес, окул-чачын эрел-дир.
Мен олара өңиңсел, наз-
т-эзэң эркак-тың аян, Бий-
т-эң

1912 чыда Моолдун Кобдо хоорайга туруктаан кылат шеринги моол, тыва атраттарын каттышкан кужу-биле чыда шалкандан бээр чеден чыл оюн эркен чылдын август 13-де демалгалы. Кылаттар ош шерге Моолга, Тыва, ким болза ал чатырларга кол куш болушкан, моол, тыва феодалдарга база кылат чинжес савыжкыларга пий туртуган атрат чогуун малчутуунг ботиг арганы берип, олараг ооруларын, даяныр куш бооп турган.

Моолга болгаш Тывага малч чыккыда ууур национал-хосталгалыг шимчезиксин бириг орус революциянын салдары-биле 1911 чыда эгелген болгай. Хомуу (тывадалан ыччар аадар) дайынынин кирчегинде чорутан Тумат Сасчыгирмын сактышыман, чыдагалыг соловозга аймадал, курттан чорутуу Таан-оол Санжактын диннаанындан үндөлгө, чечендинги тургуза-ч оралдаштым.

Торгалгыг хем аксынга Чола Торгалгында чылдан атраттарга каттыжа беренин. Чунхире кижилег 60 бадукту Донгаг Орус-Хунду. Тулуу Калга-оол, Тумат Борбак-оол

1942 чылдың чымылаа
Чалаттыны Туматтары колла-
дам шалыктар, түлүштөр, сат-
тар сумуларында чымыла
араттардан тургустунган сүзүк
шерин Моолдун Аймайгы
колдуг кымында чыгыл,
үлүг херекке, уузу орунке айт-
кымыршын бетине ок-чи-
мал, күч-хүснелер хыял
кыял айт-халун, адым ботта-
ры оңалжылы, уштап-баш-
таар командир-баштын сол-
тук алыр-биле дугжурул, сү-
мележиңгелген. Чымылагар-
нын улуу түлүш Азан-Чола
корум кырында бедиктеди
адым кырында уштар
ада-адыма дээш, кыра кески
бөгүш уштуп ап, холугна уш-
тар түтүкүлдөш уламчылаан.—

Моол, тыча чынуу ичиги
кылат дараалымдан хосталыр
дээн күзүлени сүзүтүлгөн, дай-
зынын дучуку Кобло хоорай-
га чектеш, аларын аяаа шыга
шавар.—эр сооруву шыга
бей. Батыш согуруу күзү-
лүңгелер херектеп турулар.—
дүшөр өөрүкү аразыны кере
берген.

—Частас адыгыс Сат Ке-
жикейли!
—Алдырмы эки Тумат
Сасыгыры!
—Арга-сумелиг акымыс Ту-
лүш Азан-Чоданын бодун!
—Шериг херээн эки билер
Тумат Чамбаалаймы!—дижиб
боттарынын араби, сумузуң
дан дээрелерин алап, чыр-шон
дүжүл-дө турганнар.

Хөндөгей Саттары, база не-
межиңгелген.—Даразтымыз
Бора-Шай-Аксимга болжамжы
хэй өөрүңе дугуңе теселер
биле Каргиваа сиче уштар
адым алынар. Сог дугуңе
сирим чок дугуңе. Сог дугуңе
айттар-даа, кижилер-даа мо-
гол, суксал кезилер. Хохлаа-
рактар, көтөржиникер куруу-
дан. Хөтелгенг кара халдар-
лыг, ханы чогаалыг сайыр ак-
сы чере доктаал секперини
алганнар. Бора-Шай-Аксимни

СҮЗҮК ШЕРИИ

Даразтымыз Тыванын сүзүк
шерин докуму, суму адым-
бы-биле тауп, командалыкче-
лар томуйлагыдад каян. Чам-
баалайлыг кезек хайгымчы

ДАМАСК. СЭТА. Ливияга уудур сокотт даа кыдыштыг кымырарик болгаш өчүк-чөнгөзлөрүн түңдөлиндө, ол чуртта тургустунган байдалды телефон-бөдө хариылаа үзөндө Сирияниң президентин Хафез Асад болгаш Ливия революциялашын удуруткучузу Муамар Каддафи олар чугаалаа жыл көргөн.

Ливияга уудур кыдыг-даа халаашкынны хары угда Сирияга уудур халаашкын кылды саяал көөр дугайдына Х. Асадтың меделгелин Сана агентство дыңнаткан. Ливия халаашкынга таавырышкан үдө Сирия аяаа эргөжөк чугуула бүтү дөткеничти көргүзөр бол-

гаш ака-дуума ол араб чурттуг ака-дуума туржур анаагыт деп, Сирияның президентин айтканы.

Ийи курунселерин аразыг чепте алдынан бүтү дугур жулгалары Сирияның сагымны болгаш куусесидин Х. Асад чугаалаан. Эргөжөк чугуула болган тааварылаа дуула-лэмчи дугайдына Ливияның кыдыг-даа дилегдерин халды-рарыгга Сирия белен дөтө. САР-ның президентин меделгээн. Ливияга уудур кыдыг-даа өчүк-чөнгөзлөргө моого сонгаар-даа өйтур шавыныш кыдыг бээрнө Сирияны бө-лөни, шиттипарини Х. Асад бадьктаан.

ВАШИНГТН. (СЭТА)
АКШ-тың камгалат министри-
ниң бири орадакчыс П. Тей-
ер журналистер-биле учураш-
кан болгаш чадаг шеригниң
согужу беш чаа «ычк» дивизия-
ларын тургузырыш талашы-
ны-биле Пентагонун талашы-
лап дайындап алынаткан. Те-
йеринчигулазын буугаар алдыр-
га, чаа дивизияларны АКШ-
тың чепектиг куштериниң тол
командыларына дамчылып
бээр болгаш оларны Чоокку
лаан боттарыныа ол эки то-
далакчыларны ол лагерьге
чоруткан. Туркистерни орут-
тап турган дивизияларны
даамга четкен. Мында ийи муң
беш метр бедик төгө турас-
даалдыг самбыраны гранат
даштан хожугаан тургаш, кыл-
ган. 1943 чылда В. И. Ленин-
ниң аяна барып чорашканын
дугайында ол турсакал төө-
чүдиге турар. Порошника тур-
ган үеинде Владимир Ильич
ол бедик дагга Польшанын де-
вексөөринде барып чорзаан.

Бедик дагга аныктар чээр-
би беш чыл дургузуна ма-
салым-биле барып турарымал
дугайында Чехословакияны
Аныктарынның социалист
эволюциян ТК-зын секретари
Мариян Павонка чугаа

Чоон чүктүң база Персид муң
гулдурунун районларында
«нефтиль» черлерин камгалда-
рынга ажыглаар бодал турар

Чаа дивизиялар солдаттар
санынын талашы-биле АКШ-
тың амыг шериг дивизияла-
рында беш эвеш болур, ий-
чээлажок боо-чепектиг, ше-
риг техниказын талашы-биле
кедерей күчүлү күштер бо-
лур деп, Тейер амыктаткан.

лаан. Делегей пролетариад
ның улуг башчызына чү-
рөкчү хамышканын өөрүн чү-
түргөткөп дөдүлү камгалат
дага баштайгы чөтөктерин
салган кижилерин солдаттар
болгаш уругулары амыкта
чектерин салып турар
Чээрби беш чыл дургу-
зуна ЧССР-инң Аныктары-
ның социалистг эволюция-
ныч муң амыг кижилүүнери
турасдаалдыг болгаш тогулду-
дага барып чорашаран.

Аныктар лагериниң бүтү
кыркычылары ол чаа соолук
хүлнелер бармы. чөтөктерин
салгынар. Оларны аразымал
— социалистг чурттарыны
аныктар эволюцияларын кел-
жигерлерин, Ленинг комсомол-
дун төрүзүлүкчүлери.

Алан-Чода биле Сасыгырны дуудалчакчыры кылдыр чардас, тындалдын уламчыланар: кызыл-хынныг дээг 21 ланчыг, мөгөн-хараар дээг 17 япон боо, 19 оругу бырдас, 20 шаа чактыр боо бар бооган.

бедик деспедларинин кырынга
үтүп келгн, хем унуша, аяс
дээр чынай кыккы. Сал-
мыстар аяк, ошол каргеш, мо-
гал, шылаан кийилерин чу-
газы түтп келген. Чүеви
кычал билди дүш хайгыма-
чылар атыркыпканар. Чөи,
Барым кожучунардан чыл-
тан 400 жыгуз сүзүк шерин,
оларнын арызында он шаа
эске сөөк кийилер барын ала
билип келгеннер. Ол дугайын
эч-өөргөнө таратышкан, «Че-
ве, кайгалдар!» деп кыйгы-
гаш, орукка чоруп ора чога-
дып алганын кызын Чамбаа-
лай кыгырады бадыра кел-
кан:

Эним-арга Тыва чурту
Эин, куруг наар эвес,
Эрес-дизим туушукташ
Эч чынып кезилкилер!

Дуу улуг артты ажыраар болзусса, алдырбайн баарлар!» — деп, Чамбаалай өөрүп даштыра берген. Оон-моон туура халчыл кээр, динтичтип алган чымчылдаштыр, зый-

**БОМБҮРЗЕКТИҚ
СУДАЛЫ**

АЖЫЛ ЧОҚТАР

ГААГА. (СЭТА). Голландияда ажыл чоктарның саны кәжәлгизындан-даз артык көвүдээн. Чурттуң социал хөдөктөр министрствозиниң

Барыны Европаның улуғ
эвес ол чуртунда чоннуң са-
ны — 14 миллион кижи, а бо
чыдың төңүзүңге чедир
ажыл чоктарның саны миллион
болур деп, парлалга билип
гүрөп.

хөтөөсөөдрийн шинэчлэгдэж үндэслэлтэй, демир-орук саставтарын башкаарын компекстик автоматчтканы демир-орук таспору-биле пассажирлерин аргыштарынын болгаш чукатырын сөрүтүрүп чаргыдалларын кызыр арганы бол кан турар.

Чүртүп кел кан орутарынын бедилерешкени Горна-Ореховиле хоорайда хуваалтаарыштыр демир-орук бедилеринин чаргытталгыны болгаш өде демирин аюосканы саставтары чыскаал таарыштырынын дүрдөткөк болгаш оон түнүздөиле бедилерин

Мод, тыва арттардын үгтлел агайлар бараалын Коб-
доже аплар чыралы ол-дур.
Чугла бараан эвес, өөрүчө
очкемчек аплар чылар база
магат — деп, Чамбаалды, Са-
сыгыр чугаалаштылаан. өөрүн
үн бүүкчү үзө тургускаш,
чүртүктүктүктөрүн томуйлааш,
тарал үгтүн.

Чиччилерин сезингит чорал-
ын өлдөн. Ийн партиянын
бүтээлел кээрге, уаур боолааш
алайырбас, чүктүкт төведерин
дүрдөгүдиг болган. Мурун-
дунд хөмө таварыргыз, база чү-
өс бүтүзүн. Эзуаур шерилче-
дир деп билли кааш, өөрүн
арт кырычче үндүргөш, эртер
орук тангыс ол болганда, да-
лаш чокка аш, дашка ажыт-
талып алгаш, оч хоратназын
Чамбаалды чагаан. Чин үптээр
дзын кааш дээрбечи деп бодаа-
нын ол ийнек, чиччилер арт
кырычче хөмө чүктүдүл үпүр
орган.

Айтарбын, кийинчерээк хора-
алды, команда айыы-биле та-
ваар шыгаагаш, адыл каап
чүткүнар. Кыдаттар төвөлсө-
лөр төгөрктөй чүтүргаш.
чамдыным оларнын арттындан
адыл эгелденер. Бөксөлөр
хавларга амжитталып алгаш
бурунгарларнын оролалды-
нар. Чавыс, черде болганым-
дан, адымда төг, тола көстүп,
дөвдөксөп, өрүккүзү шаарал-
пашканайар. Балыглатканнарны
шарым-даа турар.

Төвөлсө мөнгөнүн аразым-
тай көлөк кылга соксаа, пок-

БОЛУШ КУННАР

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА-нын корр). АКШ-тын шерг эрге дуудажаларынын болгаш электроннук саналга машиналарын «частырым-нык» хайындан сөөгү чылар-да дедегеке ядролук хаан болу боорунга кыжынан каш катан болгон. Пенгагонун ч. жарым турары ол хаалатм болушкунар дутайында «Порейд» деп делди салымда үнөр сөткүкү бизнэс.

Оларын бирозага 1980 чылдын ноябрь 19-та Учунго хорройник (Каласашты) чогууда увар чүл баазамга болушкунар чыгарып чыгарып

накты машинага команда бер бооринде болгон.

Онда айымалык таварларга соо бир чыл мурунда, 1979 чылдын ноябрь 9-га СЭТА деп, «Порейд» улаштыр йыткан. Бичан АКШ-тын сөөгү чүштерин «ядролук хаалдашкын-биде холбанштыр эддинчиге белен байдалче шилчткен турган. Дипте аразынга уждар америк ракетаалр б минута иштинде ужукул үеринин белен байдалына турган. Ол таварымга баа баа-ла саналга шилчиге чыгарып тывалган болушкунар чыгарып чыгарып

башкарылга чыгыш хепертер
"Ракетанын салымын чопшо-
роду", оң соода "Салым чо-
роду" деп бииктер көстү
кезгенин дорайл эскерик каа.
Эскет чогу йаа көстү келген
о бииктер ракетта салыр ту-
рукунда белен деп чүвени
айтыпкан. Ракета шыгакп каа
чегинче угулжамыз дэши са,
накмы машинаны ток чекки-
йден адымнар ужура тавар-
ышпак. Шенелде үезинч
кнопкажын башыпкан болза,
ракета ужукуду чорутар ту-
рган. Сөөмдө барын шлерезин.
Башкы чыгуулар деп чегин-
башкы башкыла шенелде
башкылаш илгиле деп да

Амга маала амгы үстүл дери-
жескөөдөрийн өтөтү турун-
амага совет специалистер
көйүлдөн турган.

Ильическ-Варнаын паром
кеңиңиңе көзүн турар вагон-
арың санын болгон кайда
ууарып дөмөгөлөн турар
электронут чаа системаны
ажыгалдаа көңүргөңгөн ачы-
лаада кеңиңиңе турар вагон-
арың саны болгон турар
гези кымырлаган.

Амгы үгөдө София-Плоадия
араалыңиң орунунда маршрут-
дөмөгө диспеттер албайның
дөдө дерижескө боттайып турар.
Ош бөш чыдамы тонүгүдө
дөдөр БУР-нун бүт магис-
тралдарында транспорт шым-

Ол пассажир болгон чыгыш
поезддериңиңиң оруунка эртер
турган 2,5 катан кымырар.

АЖЫГАЛГА КИРГЕН.

БУДАПЕНТ. Венгриядың
үлөтүп тоңтериниң бирөөн
Айке хоорайда Галлозет за-
водунда галлай бүдүрөр тай-
зы-биле чаа шүгүмү төлө-
лөз күчүзүлө чөткөн. Пра-
бо турдуунга херелгээр ол ме-
таллды совет технологияга ату-
гаар кымыл ап турар. Бо чы-
дамы ол завод ош бүдүрөри
30 хуу көүздөдиринин айыма.
бүдүрүлөр чорудугаларының
бойдукса ч хоразын дөмө
авоэзедир.

(СЭТА):

[illegible]

Турга халхичимх моол, тавь-
дара аратгал 1912 чылдын ая-
сыг 6-ла Кобдо хоорайын
ыс таварааш, он эгээл алын-
нар» деп «Эвэгийн төмү-
зү» юмчуу бириг томуулу
20-гй аръянда демеглээн.

Тыва элч турчачылыгын
адылдың чоруну моол өң-
күдтеринг болуу-тогуруу эне-
мелетини Тумат Саспигириг
чигишкымында мынчаар
атагал турар: «Тудушчуу
ингенге кайы-лаа таласа үш-
сүрт тохук дыйтангаа хар-
дан, Тийелгенгил байраалы
Изаддыга Селетелдиза эге-
н о. Лайымаа үдүр эрес-
адылдың чоруну көргүссен
анч тис чуртун хушкыт

эрге-дукалдарыг болуу хүндү,
тажы аттарны элч турчачы-
лырга тыгыл, өн-базым чин-
селерин эрге-дукалдың ая
кы-биле бөрттеринге кагалы-
лаан. Командиринис Тумат
Чамбаалайга, оон эрес-ма-
дылдың чоруну дээш тагы ат-
тын тийисшыншан, көк чинзе-
н бөртүнге каалаа.

Чалаатын чуртувуска ээл ча-
пыл көрдө, даймыч эжнэс-
тин, командиринистин эге-
син, идик-сезия улут оглу
Тумат Эргенке эжпел туудука
бас.»

Ангы тесе маалыр Чамбаа-
лайыч салгалы бөүрдө
ажылдап, куртгал чорун
Чамбаалайга

ЭРТЕ-БУРУНГУ КУЛЬТУРАНЫН ЭРТИНЕЗИ

Бурунгу шагын орус хоочун хоорай Владимир бо чылын 875 чыл оюн демалгалар. Казыма хемин эринде ол хоорай — сайзырангай улестурун, мурнакы эртемни болгаш бедик культураны төвү.

XII—XIII чүс чылдарда орус архитектураны кайгамчык солу тураскаалар Владимир хоорайда бар. Сөөлү чылдарда Владимир чуртта туризмни улуг төптенин бирээзи болу берген. Хой муң совет кижилер болгаш даштыкыдан келген аалчылар Владимирин архитектураның база уран чүүлүнүн солун тураскааларын кээп көрүп турар.

ЧУРУКТА: Алдын хаалгалар — XII чүс чылдык шериг-камагал туруунун кайгамчык солу тураскаалары.

С. МЕТЕЛИЦАНЫН болгаш И. ДЫННИННИН фотоу.

СЭТА-ның фотохрониказы.

ИНЕКТЕР ЫРЫ

(Водевиль)

Шиний киржикчилер:
1. Дарга (Ферма эргелекчи-зи).
2. Кадарчы.
3. Бирги инек.
4. Ийги инек.
5. Инектер (4—6-даа чедер берил болур).

БИРГИ КӨРГҮЗҮГ
(Казалгалын коңштерке ажылдар кылдыр дерип алыр).

И МОНОЛОГ

Дарга (сценага көстүп кээрге, шырай аажок омакшылдыг, эрге-чагырганы эки билер, шалыкын ууртукчу кылдыр көстүрүп оралдыр, Шиний кол киржикчилер — көрүктүлөр, Бичагалар олар-нын-биле чугалажып, ай-тышкыны берип турар кылдыр чугалажылар): Часкы хүн чылдык чегерер. Ол дугайын бистин ферманын ажал-ишчилер шупту меделер билип турар бис, эштер! Меделер бед-дүн турум, мергежил бедни-ри база билингир.

Мал чемини курлаавырлар-рай маңаа хоозун чугаа-биле бүдүрбөс, а чүткө кызымаккай күш-ажылыныс-биле бүдүрүп, чедип алыныс-биле база били-дигир, эштер!

Эштер, ам кол сорулга бол-ла, ийи электи азынган, ийи бистин сымаргылаш, дүн, хүн чок, шуудуу ажылдары-нын аламыр.

Ферманын өмүзүзүндөн мөң алган социалисттик хү-дүмгө болза, эштер: биске оонашкан тараа-быдаа кул-тураларын болгаш мал чемин ол хонук иштинде бүрт-сарт туңдуу каапкан, сугарылгаже сундугуп хан кириштер. Ол-ла.

Мал чеминге чүс га куку-руза, беш чүс га сула, арбай, ялы-бүрү тарымал ситенер-ден тарый шаапкан, эртең чылгы практиканын каттап-тас, эштер! Ол-ла топка. (Караң-гылаш дээр, кажан чырык хып кээрге, хөгжүм «Кыжын хонор кыштагаларга» деп ырын айт-тамы-биле сепанын ийи тала-зын инектер өөрүшү-ман-налыг ташылап үнүп кел-геш, ташылавышкан):

Инектөр:
Ындыр чаагай планынны,
Ылаң эки күөсүсүннө,
Ыгыржак деп сөөк арган
Ырбаа сынчыг чорбас боор бис.

(Танчы).
Инектөр:
Кыжын кыштаар кыштагаларга
Курлаавыр чемин турза,
Хырын-боксум кылдыр-авас
Кур-лаа семис сүткүр боор мси.

(Танчы).
Инектөр:
Ой эки! Өөрүчүң
Ону хөйге дындадыр бис.
2 катп (Танчы).

Инектөр:
Чазын төрүр бызаажыктар,

Чажы-биле дешкилешсин.
Чайгы көктүң сүзүңнө
Чарлыгыже семизирне.
Инектөр:
Ой эки! Өөрүчүң аз
Ону хөйге чарлаалынар.
катп (Танчы).

Инектөр:
Электен хөй өөрүр болза,
Эрткен кыш дег чудан болур.

Кажалаарга алгы-кышкы,
Кадыг чашпан, доң хаак өккээр.

Инектөр ташылавышкан:
Чоран өөрүнү салым-чоуу
Чоорту биске таваржы боор.

2 катп (Чырык караңгылаш дээр, чы-рык-биле дегне дараа көстүп кээр).

И МОНОЛОГ

Дарга: Эштер! Билектерин сымаргылаш, биле-деман ка-дып тургаш, бүгү күштү мөң-дөп тургаш, бүдүрүп көүдө-дигилер. Кол сорулга болза, эштер! Хоолуң ситен сал-танын көңүгү хөйү белектээр ужурул бис.

(Чырык караңгылаш дээр, дараа зорулар. Чырык-биле кады инектер үнүп кээрлер).

Инектөр:
Ура! Ура! Силос келди,
Уран холдар сөңсээр дээр-дир.

Инектөр:
Угү сараат бүдөр дээр-дир
Удугу дини шыдаар болгай.

2 катп (Танчылаар).

Инектөр:
Аман чыттыг
Агы, меде кегээр-дир бис.

Ажааттыксыз алек сүтү
Ажы-тылге сонип бээр бис.
(Шупту инектер өөрүшү-ман-налыг сепип тургаш).

Инектөр:
Угү сараат бүдөр дээр-дир
Удугу дини шыдаар болгай.

(Инектөр ырылавышкан, ташы-лап үнө бээр. Чырык караң-гылаш дээр, чырык-биле кады дараа сөңсөп үнүп келир).

И МОНОЛОГ

Дарга: Куктурузанын үнүп чыдар малы. (Холу-биле ол-бо айткан): курлак ажал тур-ган чүвө... карак согулар, кула-дыр көзүбүстөн боор. (Холу өрү көдүргөш, куктурузанын магадан көрүп, кылашты-лаар): Доран кезер! Точка ол-ла. Бүгүдө чоңу шалыкчы ишче мөңсөн, шалыкчы хү-нерин чарлап турган, кести-рин алыр ол-ла, эштер! Бош-Дар дег сарааттары тургу-сулар бис. Малдар сүрүү мен-ди чаагай өзүп: эбт оова, чег оова бедип, сүт-салы Сүт-Хөд дег чалгып чыгай!

Кадарчы (залдан): Ку-курузаныс хирезинде ийин мон, даргам. Малгашка хыс-тырып, кадып, калдан чыдар-...

Дарга (хөргөтенип, хора-дап): Эрткен айда көрүп чор-дум, эмин эрттир үнөп чорду. Дамчыр чугаа дынап ал-гаш, таалайың даалыктапта. Электен эшкелдес, ирей, э-ремче халып бээр сен.

Кадарчы: Мен-лаа кан-чаар мен, малга берге-дир, дарга.

Дарга: Киришпекке ки-ришпей, хирит холун пашче суклай, дужуңда чоруп кө-рө, ирей.

(Эне-сөөлү сөс-биле дегне чырык караңгылаш дээр, дараа арлы бээр. Чырык көс-түр-көзүлбөс имиртиден, чы-рык келгеше, инектер оожум ташылап үнүп кээрлер).

Инектөр:
Кыжын кыштаар кыштагаларга
Курлаавыр чемин турза,
Хырын-боксум кылдыр-авас
Кур-лаа семис сүткүр боор мси.

Инектөр:
Ой эки! Өөрүчүң
Ону хөйге чарлаалынар.

Инектөр:
Электен хөй өөрүр болза,
Эрткен кыш дег чудан болур.

Кажалаарга алгы-кышкы,
Кадыг чашпан, доң хаак өккээр.

Инектөр ташылавышкан:
Чоран өөрүнү салым-чоуу
Чоорту биске таваржы боор.

2 катп (Чырык караңгылаш дээр, чы-рык-биле дегне дараа көстүп кээр).

И МОНОЛОГ

Дарга: Э-э, эштер, бо чы-чы-чылын а-а-агаар-бойду-стун к-к-кадыг-дошкундан, си-ген-ширбиндан үнүш-дужу-дуу куду. Чыс чокта сүт бе-зин согул бээр-дир. Ол дугайын, эштер, караан-биле көрүп, кулаан-биле дынап тур сү-ле.

Чо сорулга, эштер: бүдүр-бүрдөн бузуудан чыр. Тал-ды көкөш дагылаанар, дал-бийлардан казлар, таразын саваанын чидирг чокка ажаар, эштер. Оон башка...

Кадарчы (залдан): Оон башка, дарга?

Дарга: Оон-аан деп ал-ган, сөс-чугаа доспайн олур, ашак. Сен дорту-биле мөң харымка, оонаалда-лаалган күөсүтүн бе?

Кадарчы (залдан): Чу-гаа турбас. Эртен хөдүргө-диге блан мен.

Дарга: Кегээр хөй (чөдү-ргүзүш): Көзүңгөңүң сөкөт! Ол-ла топка!

Кадарчы: Хуралдары эвээжеткеш, эки организастыг

ажылдан болза, план күөсү-тенир турган.

Дарга: Хурал-суглаа чок-та ажал-херек шийтирлеттин-мес, билдин бе? Хурал-суглаа көүдүлүн түдүм-ла, ажал-агы, амдылар-чурталага сайзыраар апар. Бүдүрүк чуга-ан-биле чон төөртөңер! (Чырылаш дээр, дээр дини-мүрээшкени-биле кады чырык өжөргө, дарга көзүлбөс бээр. Чоорту хып орап имиртин чы-рык-биле кады кулаанчыг аялганын үдөлгө-биле өзсө-рү-кенин инектер ужул-туруп үнүп келир).

Инектөр:
Кыжын кыштаар кыштагаларга
Курлаавыр чемин турза,
Хырын-боксум кылдыр-авас
Кур-лаа семис сүткүр боор мси.

Инектөр:
Ой эки! Өөрүчүң
Ону хөйге чарлаалынар.

Инектөр:
Электен хөй өөрүр болза,
Эрткен кыш дег чудан болур.

Кажалаарга алгы-кышкы,
Кадыг чашпан, доң хаак өккээр.

Инектөр ташылавышкан:
Чоран өөрүнү салым-чоуу
Чоорту биске таваржы боор.

2 катп (Чырык караңгылаш дээр, чы-рык-биле дегне дараа көстүп кээр).

И МОНОЛОГ

Дарга: Э-э, эштер, бо чы-чы-чылын а-а-агаар-бойду-стун к-к-кадыг-дошкундан, си-ген-ширбиндан үнүш-дужу-дуу куду. Чыс чокта сүт бе-зин согул бээр-дир. Ол дугайын, эштер, караан-биле көрүп, кулаан-биле дынап тур сү-ле.

Чо сорулга, эштер: бүдүр-бүрдөн бузуудан чыр. Тал-ды көкөш дагылаанар, дал-бийлардан казлар, таразын саваанын чидирг чокка ажаар, эштер. Оон башка...

Кадарчы (залдан): Оон башка, дарга?

Дарга: Оон-аан деп ал-ган, сөс-чугаа доспайн олур, ашак. Сен дорту-биле мөң харымка, оонаалда-лаалган күөсүтүн бе?

Кадарчы (залдан): Чу-гаа турбас. Эртен хөдүргө-диге блан мен.

Дарга: Кегээр хөй (чөдү-ргүзүш): Көзүңгөңүң сөкөт! Ол-ла топка!

Кадарчы: Хуралдары эвээжеткеш, эки организастыг

ажылдан болза, план күөсү-тенир турган.

Дарга: Хурал-суглаа чок-та ажал-херек шийтирлеттин-мес, билдин бе? Хурал-суглаа көүдүлүн түдүм-ла, ажал-агы, амдылар-чурталага сайзыраар апар. Бүдүрүк чуга-ан-биле чон төөртөңер! (Чырылаш дээр, дээр дини-мүрээшкени-биле кады чырык өжөргө, дарга көзүлбөс бээр. Чоорту хып орап имиртин чы-рык-биле кады кулаанчыг аялганын үдөлгө-биле өзсө-рү-кенин инектер ужул-туруп үнүп келир).

Инектөр:
Кыжын кыштаар кыштагаларга
Курлаавыр чемин турза,
Хырын-боксум кылдыр-авас
Кур-лаа семис сүткүр боор мси.

Инектөр:
Ой эки! Өөрүчүң
Ону хөйге чарлаалынар.

Инектөр:
Электен хөй өөрүр болза,
Эрткен кыш дег чудан болур.

Кажалаарга алгы-кышкы,
Кадыг чашпан, доң хаак өккээр.

Инектөр ташылавышкан:
Чоран өөрүнү салым-чоуу
Чоорту биске таваржы боор.

ВТОРНИК
АВГУСТ 16-ДА
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.40 — Эртен-ги гимнастика. 8.55 — Мульти-фильм. 9.25 — «Билдингир-даа болза, бүдүрүңгү эвес». 10.30 — Уруларга фильм. «Минка-артист». 11.35 — До-кументалдыг телефильм. 12.05 — Телемездээр. 12.10 — 14.15 — Чансар. 14.15 — Телемездээр. 14.35 — Документалдыг телефильм. 15.25 — Сөз-лөңгүн библиотекка. Анжы-тар Эвилелдин сорулгалары. 16.10 — «Школачыларга хлеб дугайында». 16.40 — Концерт. 17.15 — Бистин корреспондент-теринистин чугаалары. 17.45 — «Сөз оңуң кино». 18.30 — Документалдыг телефильм. 18.45 — Бөгүн делегейде. 19.00 — «Кижин болгаш хой-лу». 19.30 — Курск тукуучу-кунуң 40 чылыга. Уран-че-чен фильм — «Отгүг дээрбек». 21.00 — «Уе». 21.35 — Кон-церт. 22.20 — Бөгүн делегей-де. 23.25 — 23.05 — Балет ар-тистериниң көргүзүү.

ИЙГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнастика. 8.20 — «Он бир идеялар». Уран-чечен фильм. 9.55 — Уруларга дамчыдыла. 10.20 — «Нейронун тукуа амдылар». 10.40 — ПТУ-да чүү чү-вөгө база канчаар өөрөдүп ту-рары? 11.10 — Француз дил. 11.40 — «Чарык дээр». Уш се-риялыг уран-чечен телефильм. 1-ги серия. 12.45 — Банури-тер ансамблиниң концерти. 13.05 — «Дайынчы шерги». Мультифильм. 13.15 — До-кументалдыг фильм. 13.45 — Концерт. 14.30 — И. С. Ни-кин. Амдыларын болгаш чогаал ажылынын арынары. 15.20 — Телемездээр. 15.30 — 18.00 — Чансар. 18.00 — Теле-мездээр.

КЫЗЫЛДАН

18.15 — «Отгүгүл». 18.45 — Мультифильм. 19.00 — «Азия төвү». 19.30 — Телефильм. 19.45 — Телемездээр. 19.55 — Чарлаалар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчыктыг уду-нар, чаштар!». 20.15 — «Делегей парамазы». 21.00 — «Уе». 21.35 — Кыска хемчээлдиг уран-чечен телефильм. 22.40 — 23.05 — Ока эрлинде ба-жы.

СРЕДА

АВГУСТ 17-ДЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.40 — Эртен-ги гимнастика. 8.55 — «Ан-чорукчулар куву». 9.55 — Курск тукуучукунуң 40 чылыга. «Отгүг дээрбек». Уран-чечен фильм. 11.25 — Концерт. 12.15 — «Эртем бол-гаш техника». 12.25 — Теле-мездээр. 14.35 — «Кодэз ком-мунисстерин ажал-херектерин болгаш сорулгалары. Докумен-талдыг телефильм. 16.15 — Фильм-концерт. 16.45 — «Гор-шын, харылаанар! 17.30 — «Кол конструктор» деп доку-менталдыг телефильм. 18.30 — Луустуг ажалгайлар. 18.45 — Бөгүн делегейде. 19.15 — Мультифильм. 19.35 — Ору-харылаа министр П. С. Ко-наретуг анык демир-орукчу-лар-биле беседа. 20.05 — Уш сериялыг уран-чечен теле-фильмниң баштайгы үндүрүл-гөзү. «Колмоб». 21.00 — «Уе». 21.35 — «Документал-дыг экран». 22.30 — Бөгүн де-легейде. 22.45 — Неделанын спорт. 23.15 — 23.45 — Кон-церт.

ИЙГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнастика. 8.20 — Кыска хемчээлдиг уран-чечен телефильм. 9.25 — «Билр болгаш кылып бил». 10.10 — Калдык — найрадыг өт-бүлө. 10.40 — «Аз-пелер, силер». 11.10 — Немес дил. Өөрөдигениң 1-ги чыгы. 11.40

ПЯТНИЦА

АВГУСТ 19-ТА
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.40 — Эртен-ги гимнастика. 8.55 — «Кол-омба» деп уран-чечен телефильм-ниң 2-ги серия. 9.50 — Мульти-фильм. 10.10 — Концерт. 10.50 — Документалдыг теле-фильм. 11.30 — Телемездээр. 11.35 — 14.15 — Чансар. 14.15 — Телемездээр. 14.35 — «Беш чыл — кижин бүрүзүңгү хөз». 15.15 — Орус чугаа. 15.45 — Москва чогуунуң ко-дээниң бо болгаш дарагыга хүнери. 16.15 — Эртем-тай-лыбылгы фильм — «Тбили-субо». 16.25 — И. Гайди. Кон-церт. 16.45 — «Школа». Уш се-риялыг уран-чечен телефильм. 17.50 — «Шуптузун билип алыксат тур мен». Киножур-нал. 18.00 — «Бригада болгаш никенер». 18.30 — Докумен-талдыг фильм. 18.45 — Бөгүн делегейде. 19.00 — Фильм-кон-церт. 20.00 — «Колмоб» деп

СББОТА

АВГУСТ 20-ДЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.40 — Эртен-ги гимнастика. 8.55 — «Кол-омба» деп уран-чечен телефильм-ниң 2-ги серия. 9.50 — Мульти-фильм. 10.10 — Концерт. 10.50 — Документалдыг теле-фильм. 11.30 — Телемездээр. 11.35 — 14.15 — Чансар. 14.15 — Телемездээр. 14.35 — «Беш чыл — кижин бүрүзүңгү хөз». 15.15 — Орус чугаа. 15.45 — Москва чогуунуң ко-дээниң бо болгаш дарагыга хүнери. 16.15 — Эртем-тай-лыбылгы фильм — «Тбили-субо». 16.25 — И. Гайди. Кон-церт. 16.45 — «Школа». Уш се-риялыг уран-чечен телефильм. 17.50 — «Шуптузун билип алыксат тур мен». Киножур-нал. 18.00 — «Бригада болгаш никенер». 18.30 — Докумен-талдыг фильм. 18.45 — Бөгүн делегейде. 19.00 — Фильм-кон-церт. 20.00 — «Колмоб» деп

ВОСКРЕСЕНЬЕ

АВГУСТ 21-ДЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.40 — Эртен-ги гимнастика. 8.55 — «Кол-омба» деп уран-чечен телефильм-ниң 2-ги серия. 9.50 — Мульти-фильм. 10.10 — Концерт. 10.50 — Документалдыг теле-фильм. 11.30 — Телемездээр. 11.35 — 14.15 — Чансар. 14.15 — Телемездээр. 14.35 — «Беш чыл — кижин бүрүзүңгү хөз». 15.15 — Орус чугаа. 15.45 — Москва чогуунуң ко-дээниң бо болгаш дарагыга хүнери. 16.15 — Эртем-тай-лыбылгы фильм — «Тбили-субо». 16.25 — И. Гайди. Кон-церт. 16.45 — «Школа». Уш се-риялыг уран-чечен телефильм. 17.50 — «Шуптузун билип алыксат тур мен». Киножур-нал. 18.00 — «Бригада болгаш никенер». 18.30 — Докумен-талдыг фильм. 18.45 — Бөгүн делегейде. 19.00 — Фильм-кон-церт. 20.00 — «Колмоб» деп

ВОСКРЕСЕНЬЕ

АВГУСТ 21-ДЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.40 — Эртен-ги гимнастика. 8.55 — «Кол-омба» деп уран-чечен телефильм-ниң 2-ги серия. 9.50 — Мульти-фильм. 10.10 — Концерт. 10.50 — Документалдыг теле-фильм. 11.30 — Телемездээр. 11.35 — 14.15 — Чансар. 14.15 — Телемездээр. 14.35 — «Беш чыл — кижин бүрүзүңгү хөз». 15.15 — Орус чугаа. 15.45 — Москва чогуунуң ко-дээниң бо болгаш дарагыга хүнери. 16.15 — Эртем-тай-лыбылгы фильм — «Тбили-субо». 16.25 — И. Гайди. Кон-церт. 16.45 — «Школа». Уш се-риялыг уран-чечен телефильм. 17.50 — «Шуптузун билип алыксат тур мен». Киножур-нал. 18.00 — «Бригада болгаш никенер». 18.30 — Докумен-талдыг фильм. 18.45 — Бөгүн делегейде. 19.00 — Фильм-кон-церт. 20.00 — «Колмоб» деп

ВОСКРЕСЕНЬЕ

АВГУСТ 21-ДЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.40 — Эртен-ги гимнастика. 8.55 — «Кол-омба» деп уран-чечен телефильм-ниң 2-ги серия. 9.50 — Мульти-фильм. 10.10 — Концерт. 10.50 — Документалдыг теле-фильм. 11.30 — Телемездээр. 11.35 — 14.15 — Чансар. 14.15 — Телемездээр. 14.35 — «Беш чыл — кижин бүрүзүңгү хөз». 15.15 — Орус чугаа. 15.45 — Москва чогуунуң ко-дээниң бо болгаш дарагыга хүнери. 16.15 — Эртем-тай-лыбылгы фильм — «Тбили-субо». 16.25 — И. Гайди. Кон-церт. 16.45 — «Школа». Уш се-риялыг уран-чечен телефильм. 17.50 — «Шуптузун билип алыксат тур мен». Киножур-нал. 18.00 — «Бригада болгаш никенер». 18.30 — Докумен-талдыг фильм. 18.45 — Бөгүн делегейде. 19.00 — Фильм-кон-церт. 20.00 — «Колмоб» деп

— «Чарык дээр». Уран-чечен телефильмниң 2-ги серия. 12.45 — Мультифильм. 13.10 — «Бистин саз». 13.40 — Фильм-концерт. 14.20 — «Алжыктар адрестери». 15.20 — Телемездээр. 15.30 — 18.00 — Чансар. 18.00 — Телем